

Janakkala

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2021-2025

Sisällys

Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025.....	1
JOHDANTO	3
1. INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI	5
2. JANAKKALALAISTEN HYVINVOINTI	32
HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021-2025.....	59
3. STRATEGIAN PAINOPISTEET	59
4. HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA SUUNNITELMAT	60
5. HYVINVOINTISUUNNITELMA	60
6. SUUNNITELMAN KÄSITTELY	65
Liite 1	66
Liite 2:	67
Liite 3	68
Liite 4	74

JOHDANTO

Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on kunnan keskeinen rooli. Kuntalain mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Terveydenhuoltolain mukaan kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin.

Edellä mainittuihin tehtäviin ja velvoitteisiin liittyen kunnassa valmistellaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa. Sen tavoitteita ja toimenpiteitä seurataan ja päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Se toimii kunnan hyvinvointijohtamisen, strategiatyön, talouden ja toiminnan suunnittelun, arvioinnin sekä raportoinnin työvälineenä.

Hyvinvointikertomus jakaantuu kahteen osaan

- 1) kertomusosaan,
- 2) suunnitelmaosaan, jossa on kuvattu tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi sekä arvioinnin toteuttaminen.

Tämä kertomusosa on yhteenveto janakkalalaisten hyvinvoinnista ja terveydentilasta eri lähteistä saatujen tietojen pohjalta. Valituilla tilastotiedoilla tai sanallisilla kuvauksilla nostetaan esille niitä asioita, jotka juuri Janakkalassa ovat asukkaiden hyvinvoinnin vahvuuksia sekä niitä, jotka vaativat korjaavia tai parantavia toimenpiteitä. Nämä tiedot auttavat edistämään kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä vaikuttavalla tavalla. Jatkossa on mietittävä uusia tapoja selvittää ja kuvata kuntalaisten hyvinvointia. Tavoitteena on kunta, joka on kestävä hyvinvoinnin paikka jokaiselle kuntalaiselle yhdenveroisesti.

Kertomus on laadittu HYTE-ryhmän ohjauksessa ja sen ovat koonneet ja kirjoittaneet viranhaltijat eri toimialoilta.

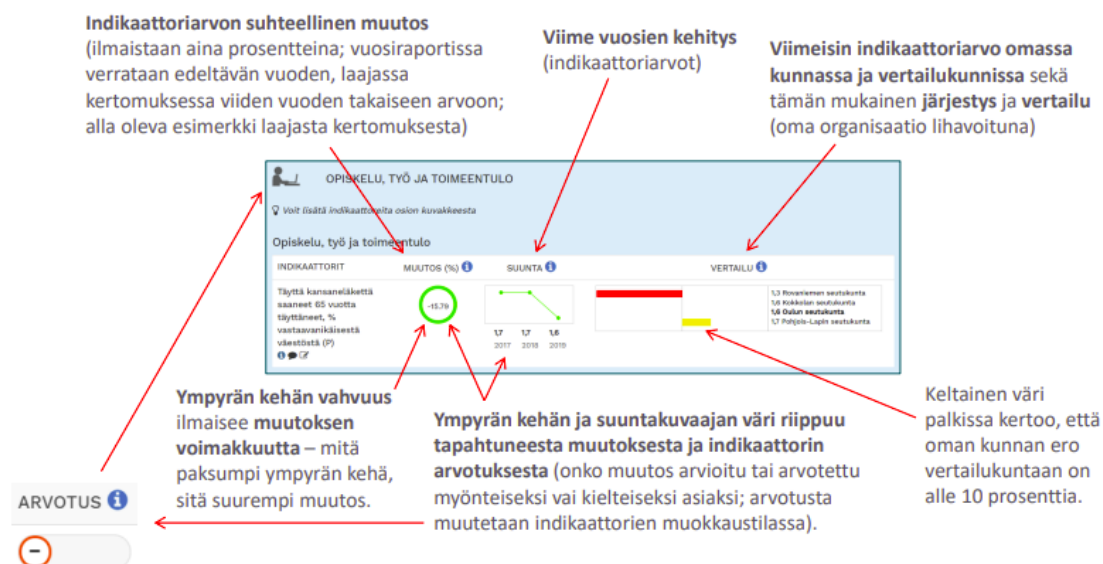
Kertomuksessa on huomioitu kunnan roolin muuttuminen vuoden 2023 alusta alkaen nostamalla esiin laajaan hyvinvointikäsitteeseen liittyviä asioita. Lisäksi kertomuksessa nostetaan esille korona-ajan vaikutuksia.

Hyvinvointikertomuksen toinen osa, suunnitelmaosa, on laadittu kuntastrategian valmistumisen jälkeen ja hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä keväällä 2023. Hallitusohjelman mukaan hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen tulee ottaa huomioon kaikessa päätöksenteossa. Väestöryhmien välistä eriarvoisuutta tulee vähentää myös hankkeissa ja ohjelmissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden kuvaamisessa käytettyjen indikaattoreiden vertailukohteina on käytetty Kanta-Hämeen muita kuntia ja koko maata. Lisäksi vertailukohteeksi on valikoitunut Orivesi, Orimattila ja Vihti.

Indikaattorien tulkinta:

Indikaattoritiedon tulkinta

Värit palkeissa kertovat vertailukuntien tilanteen suhteessa omaan kuntaan seuraavasti: Vihreä palkki = vertailukunnan tilanne on vähintään 10 prosenttia parempi kuin omissa kunnassa Punainen palkki = vertailukunnan tilanne on vähintään 10 prosenttia huonompi kuin omissa kunnassa Keltainen palkki = vertailukunnan tilanne ei ole huonompi eikä parempi kuin omissa kunnassa (ero alle 10 prosenttia) Harmaa palkki = indikaattoria ei ole arvotettu (indikaattorin saamaa arvoa ei ole määritetty myönteiseksi eikä kielteiseksi asiaksi).

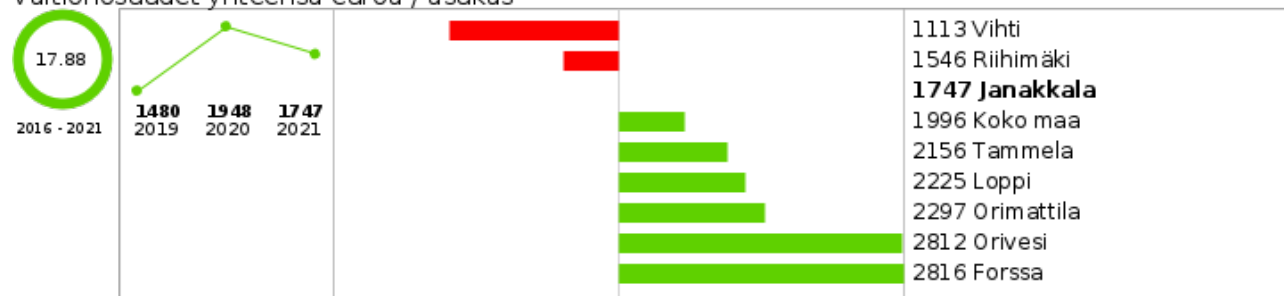
1. INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI

Alla olevissa tiedoissa hyödynnetty samoja indikaattoreita, kuin asiakirjassa "Laaja hyvinvointikertomus - raportti vuosilta 2017-2020", jotta eri teemoja olisi mahdollista seurata vuosien saatossa.

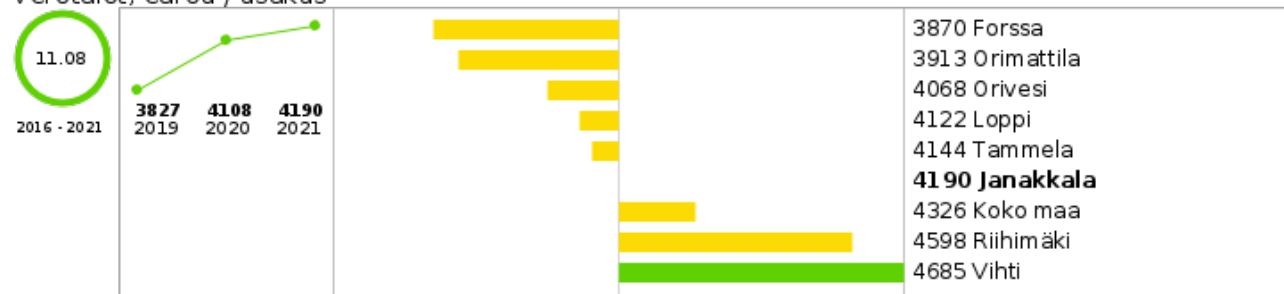
TALOUS JA ELINVOIMA

Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

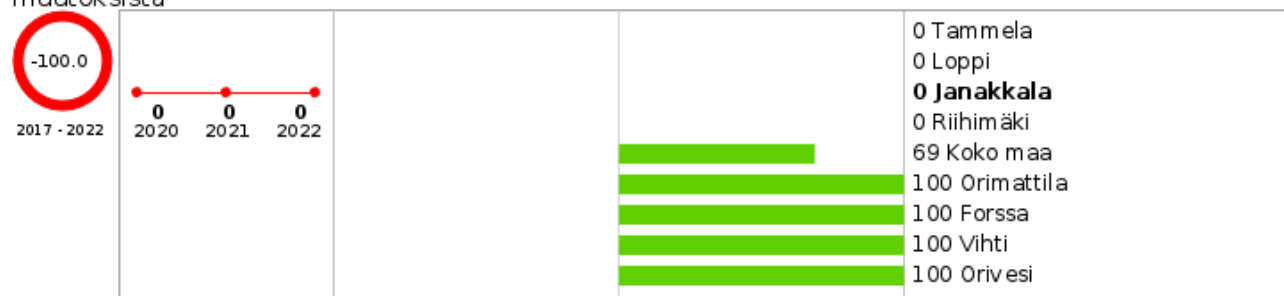

Verotulot, euroa / asukas

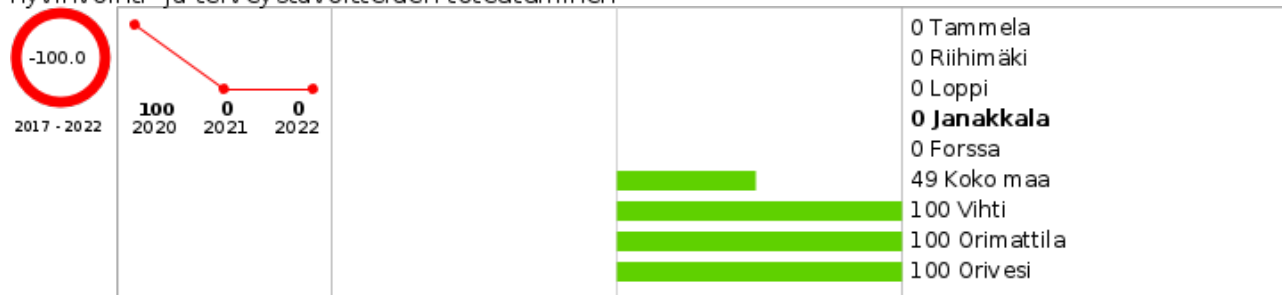

Hyte-kerroin

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

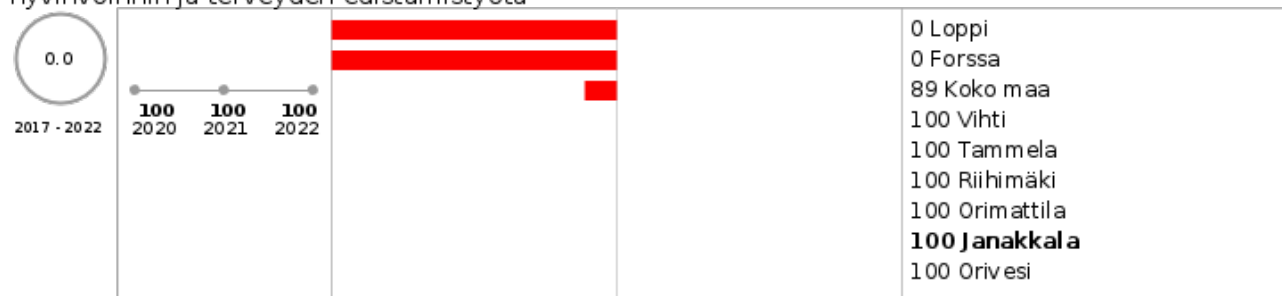
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

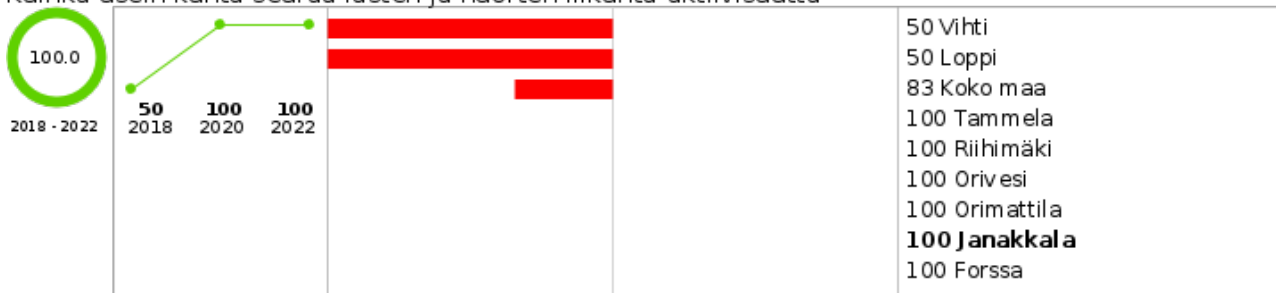
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

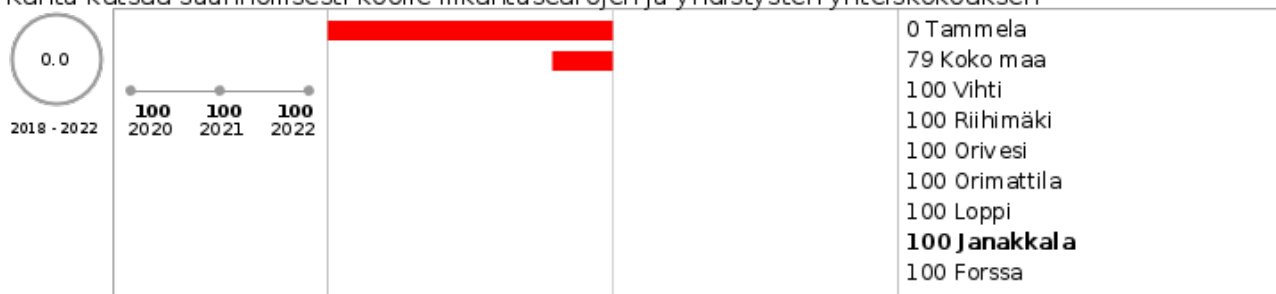
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

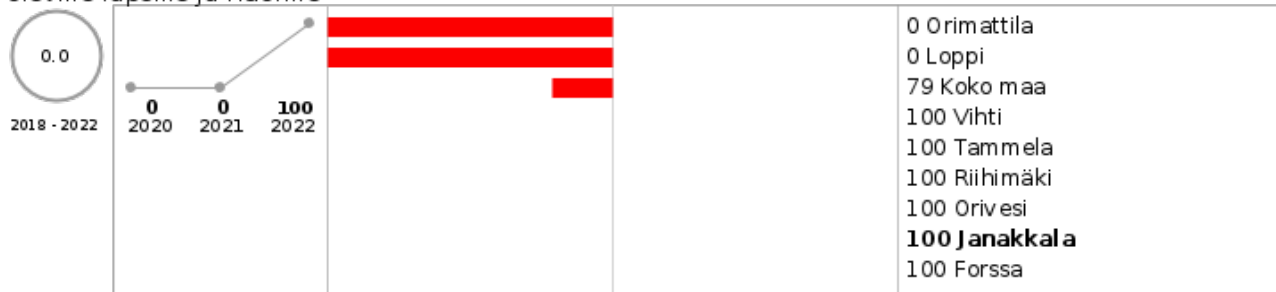
Kuinka usein kunta seuraa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

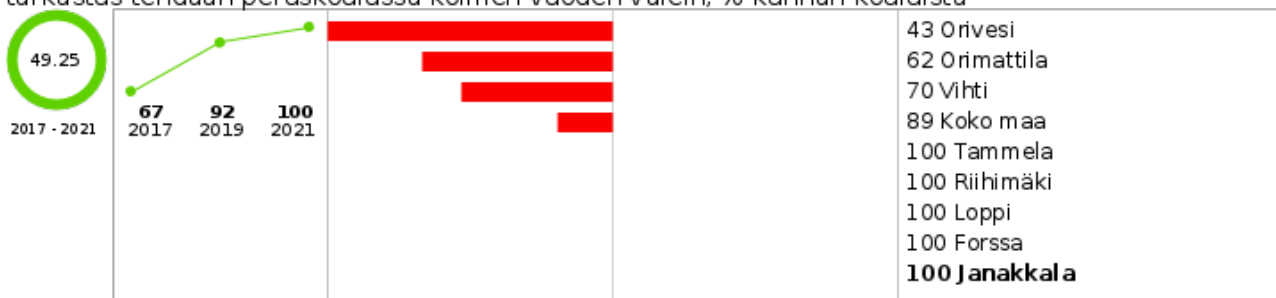
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

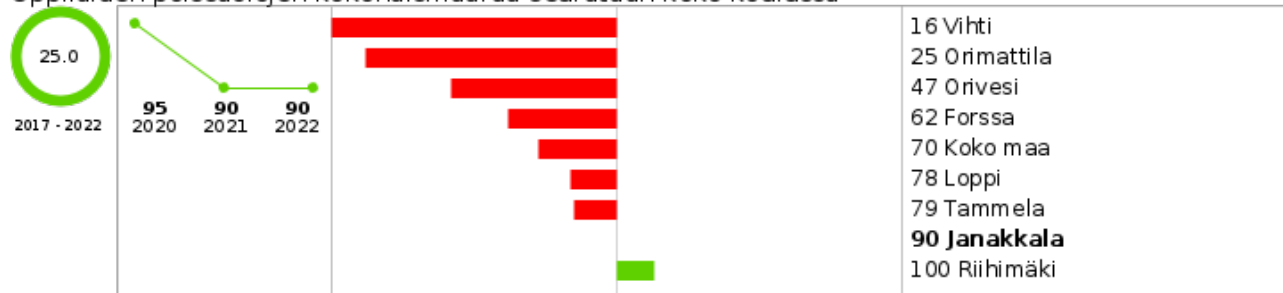
Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus tehdään peruskoulussa kolmen vuoden välein, % kunnan kouluista

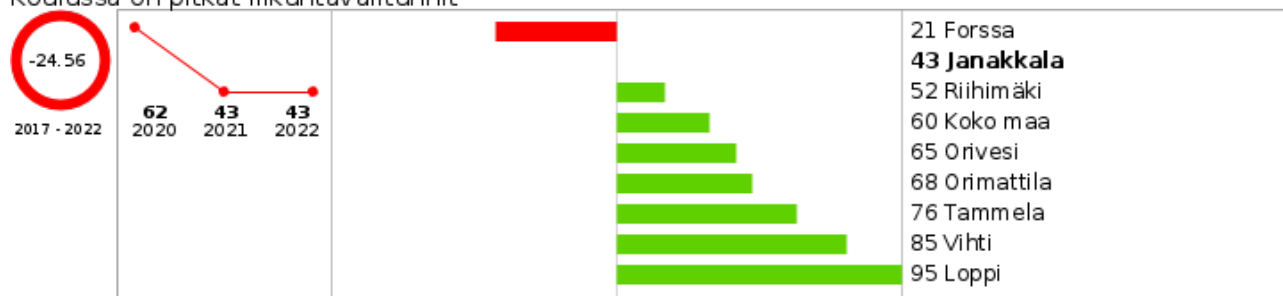
Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

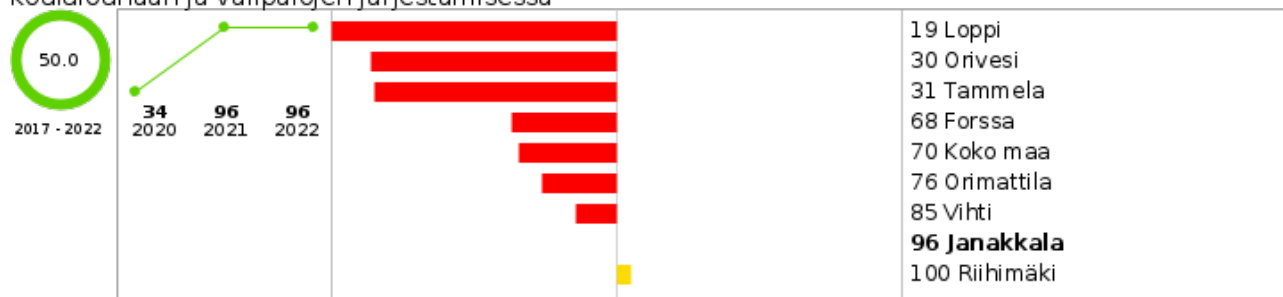
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

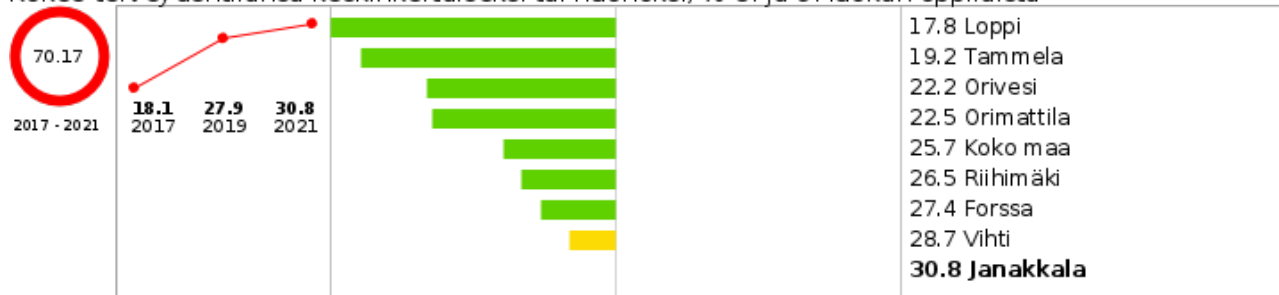
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

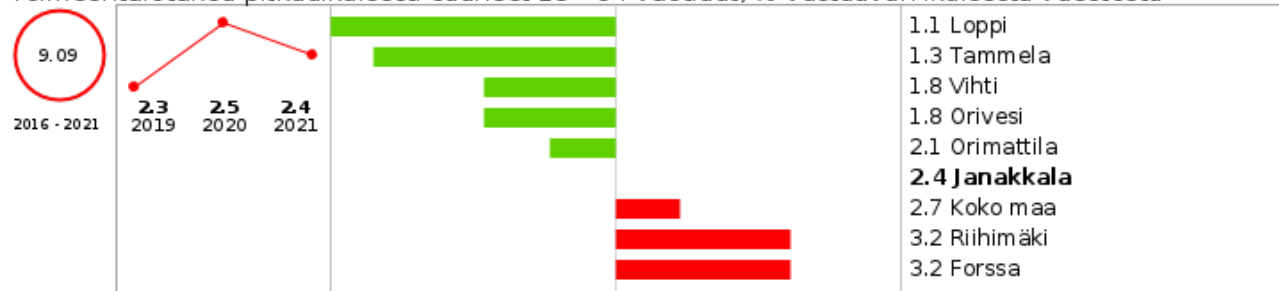
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

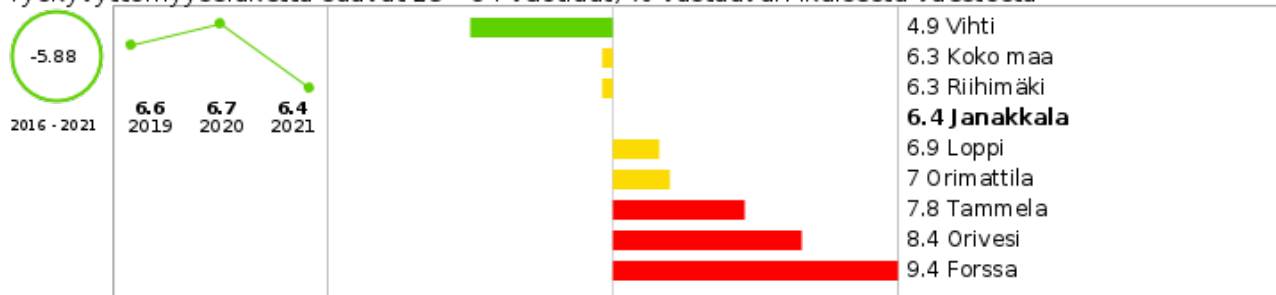
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

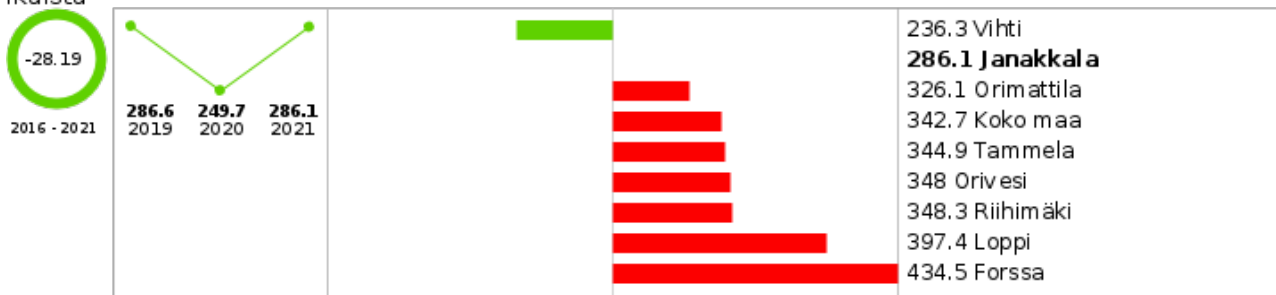
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

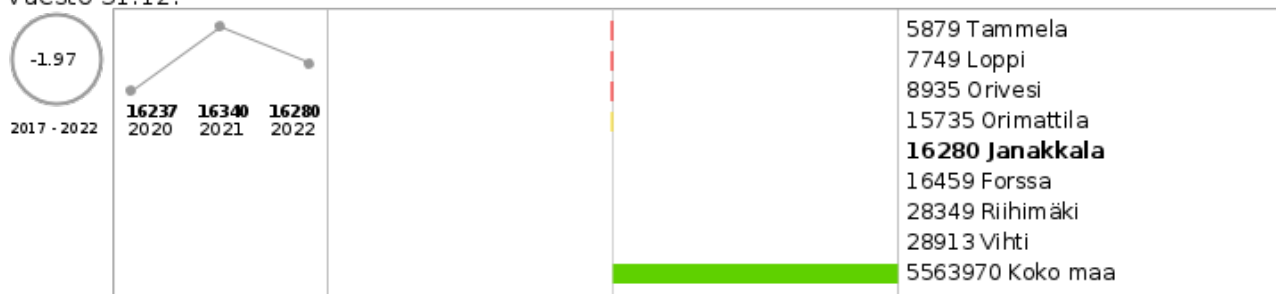

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikaista

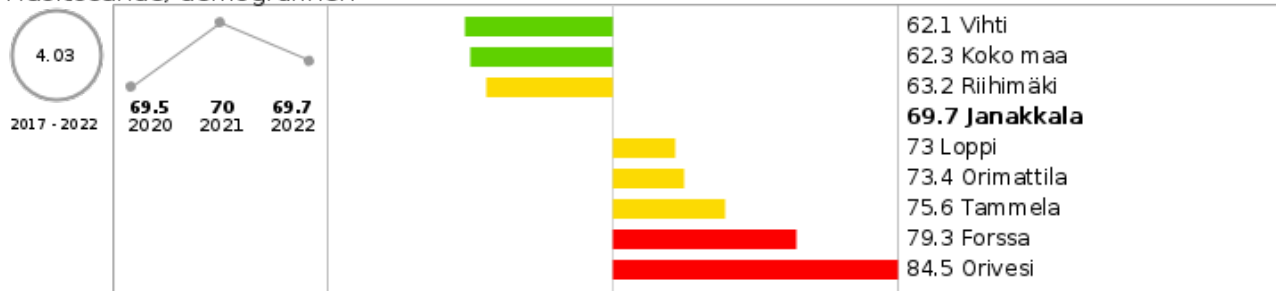

Väestö

Väestö 31.12.

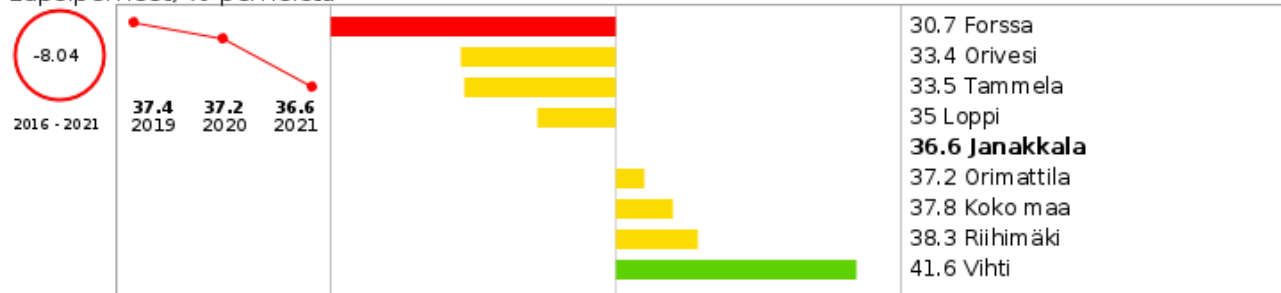
Huoltosuhte, demografinen

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

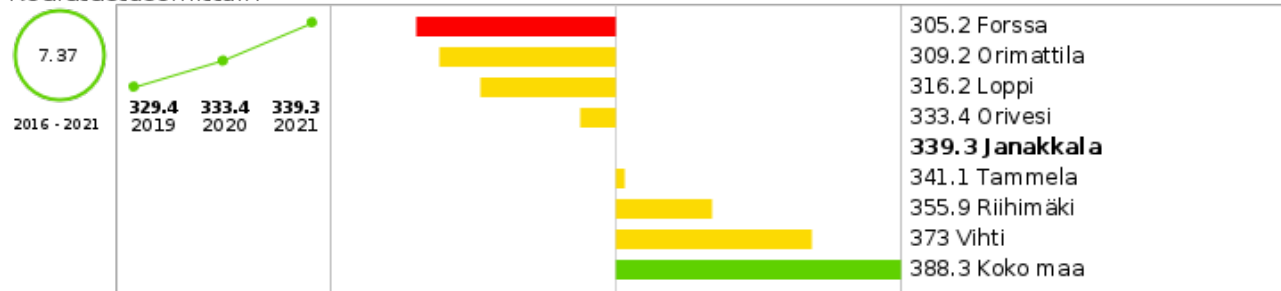
Lapsiperheet, % perheistä

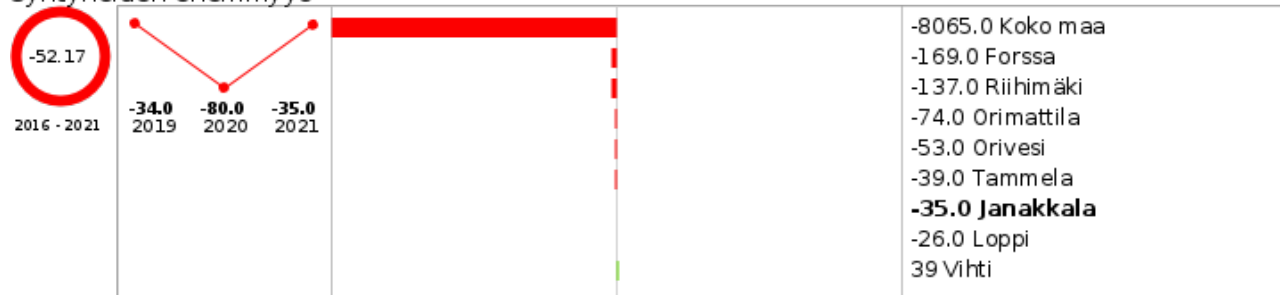
Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

Koulutustasomittain

Syntyneiden enemmitys

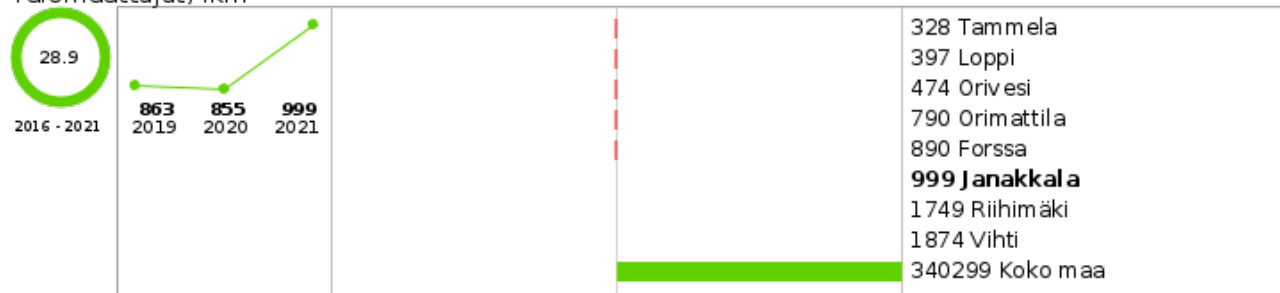
Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä

Vastaanotetut pakolaiset / 100 000 asukasta

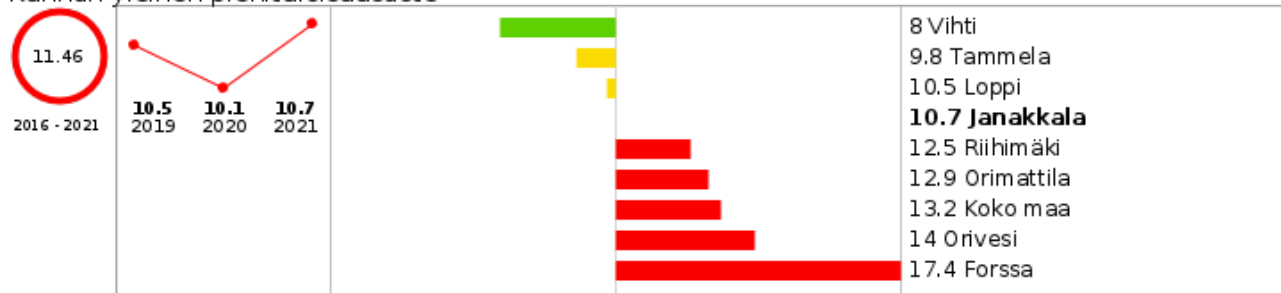

Tulomuuttajat, lkm

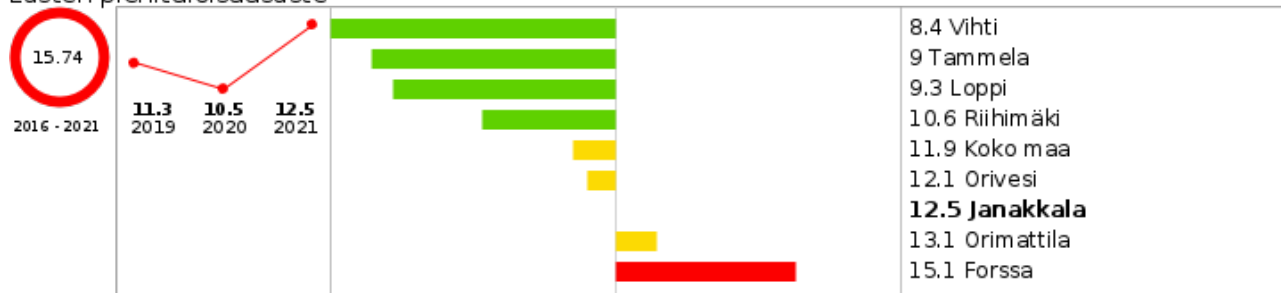

Elinvoima

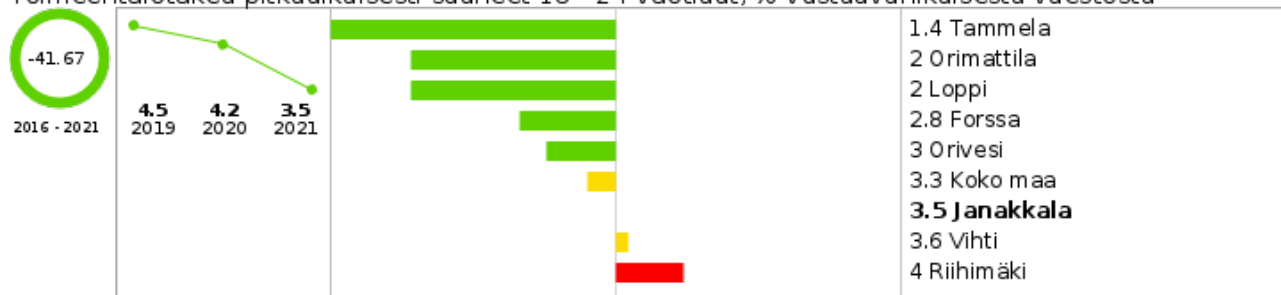
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

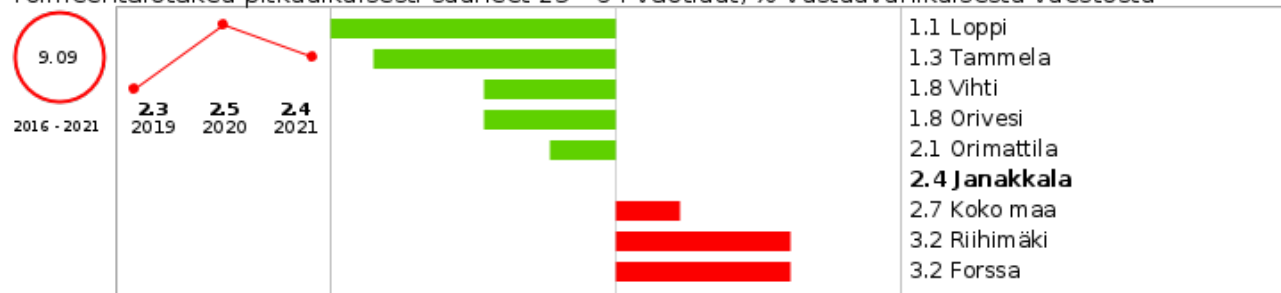
Lasten pienituloisuusaste

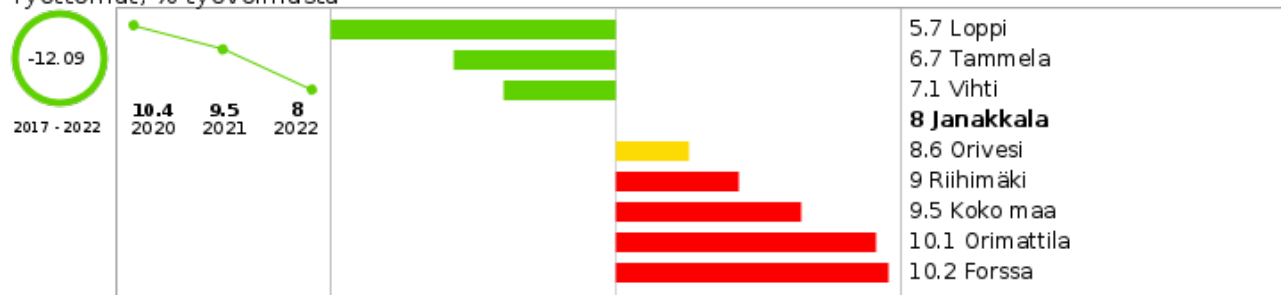
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

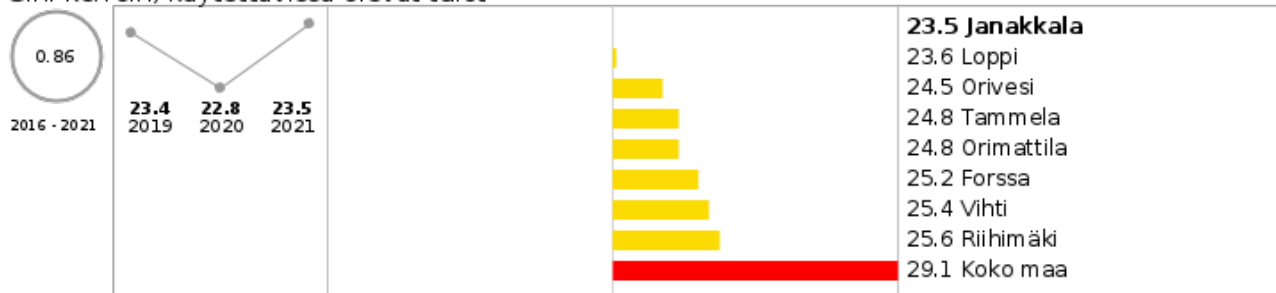
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Työttömät, % työvoimasta

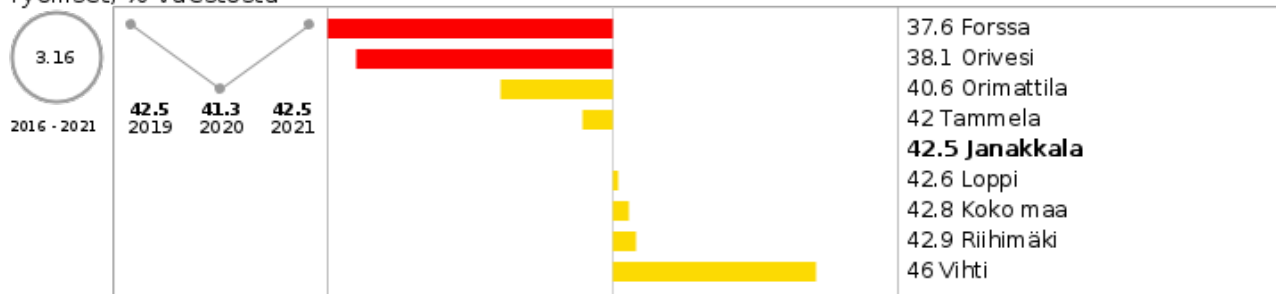
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

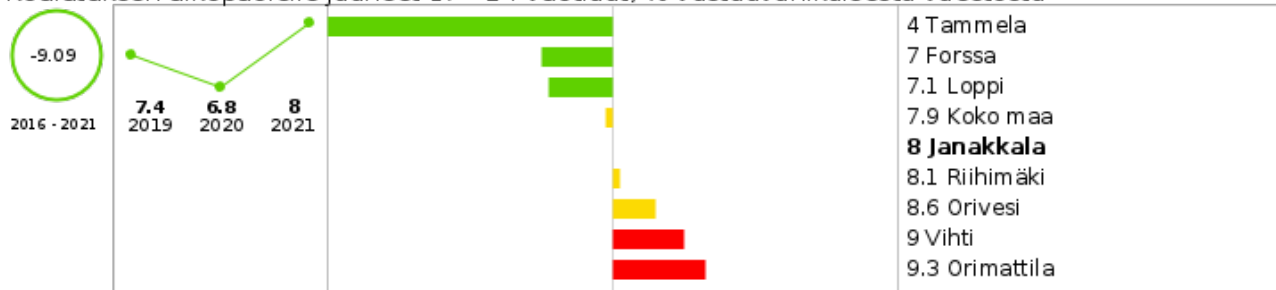
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

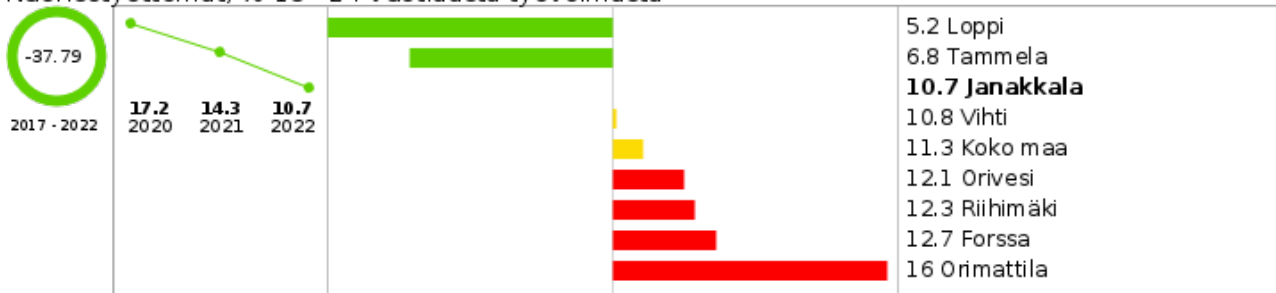
Työlliset, % väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

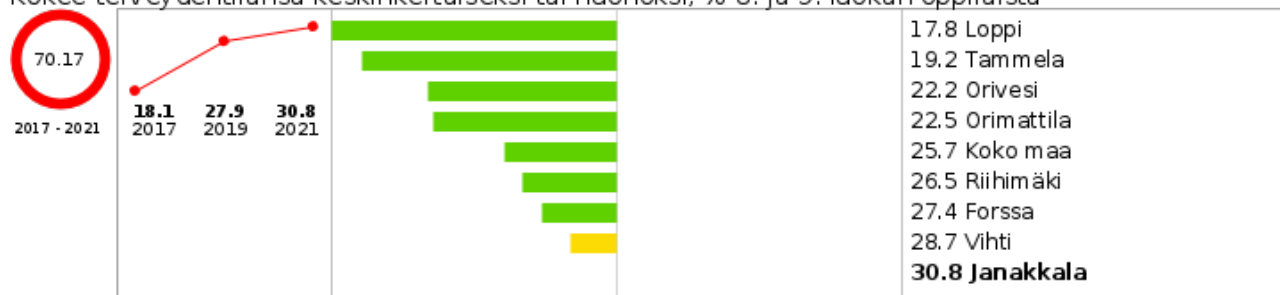
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

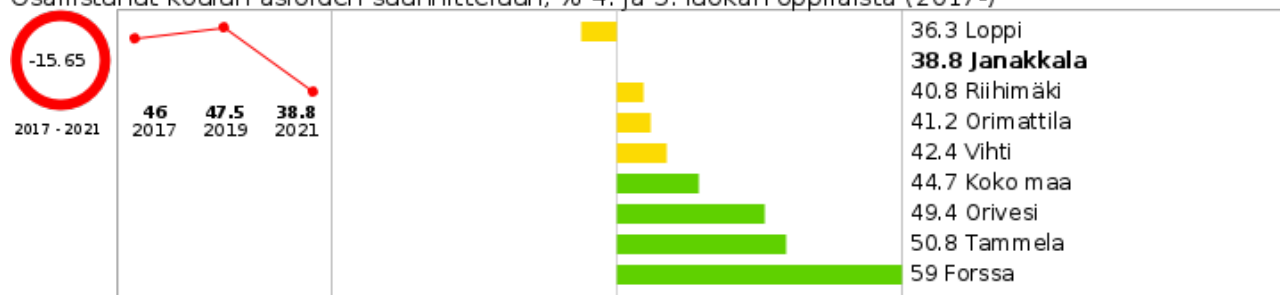
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

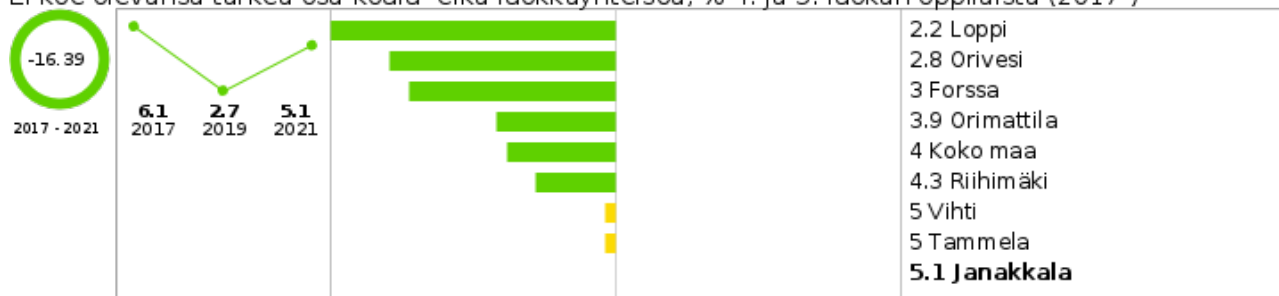

Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

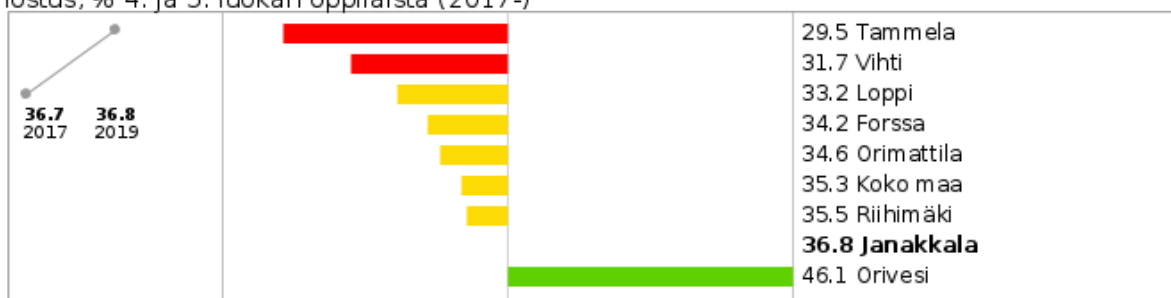

Opiskelu, työ ja toimeentulo

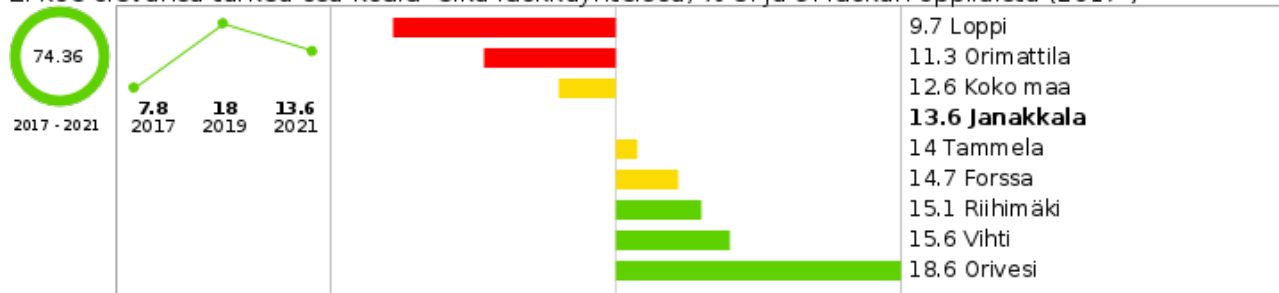
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kouluinnostus, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

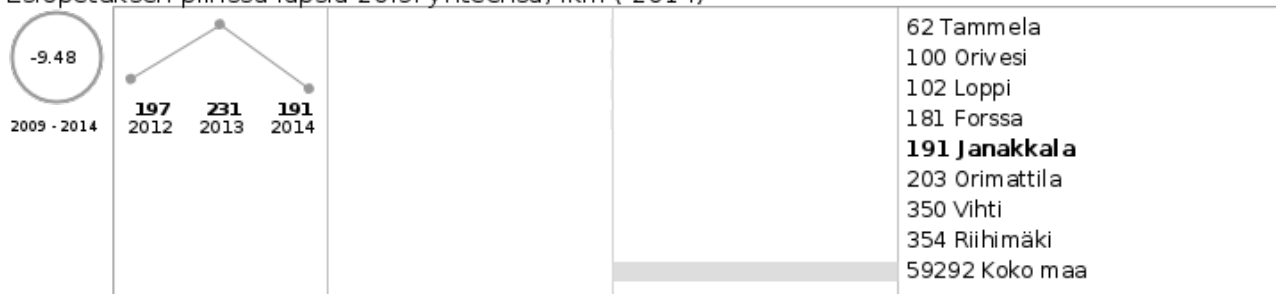
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Päivähoito

Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014)

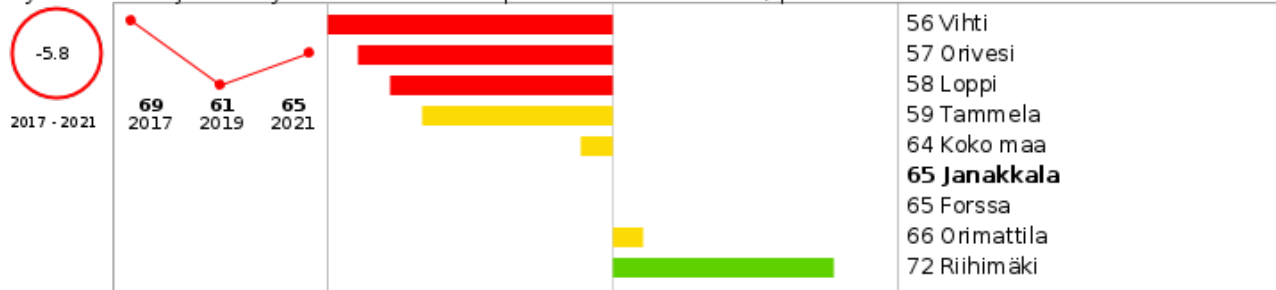

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

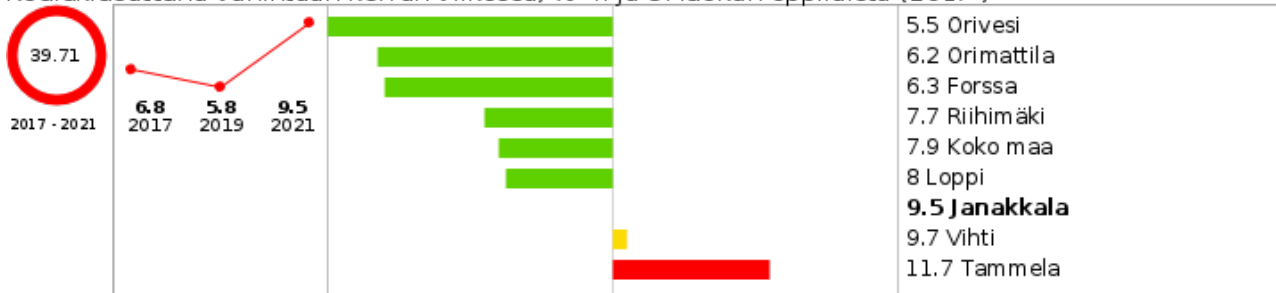

Koulu

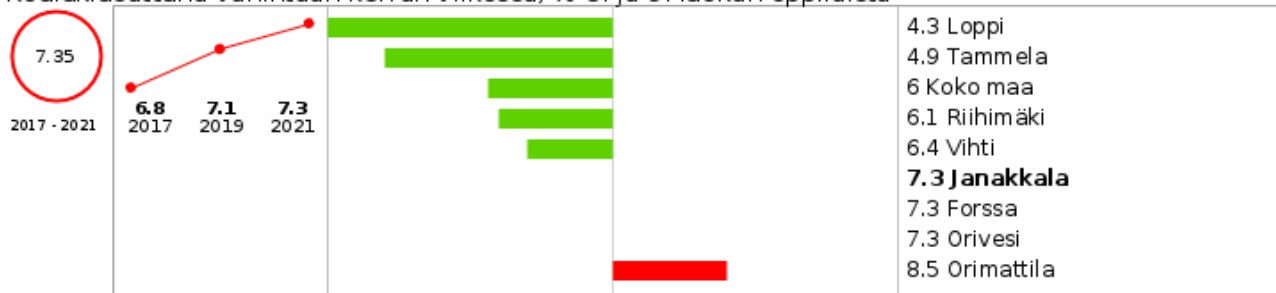
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

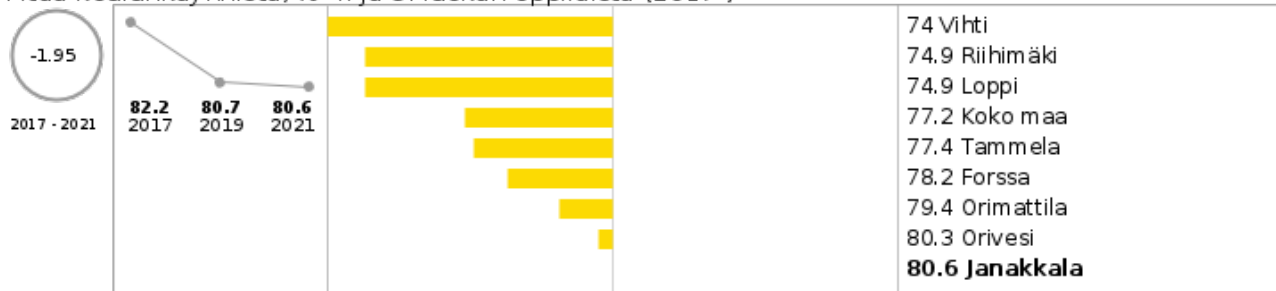
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

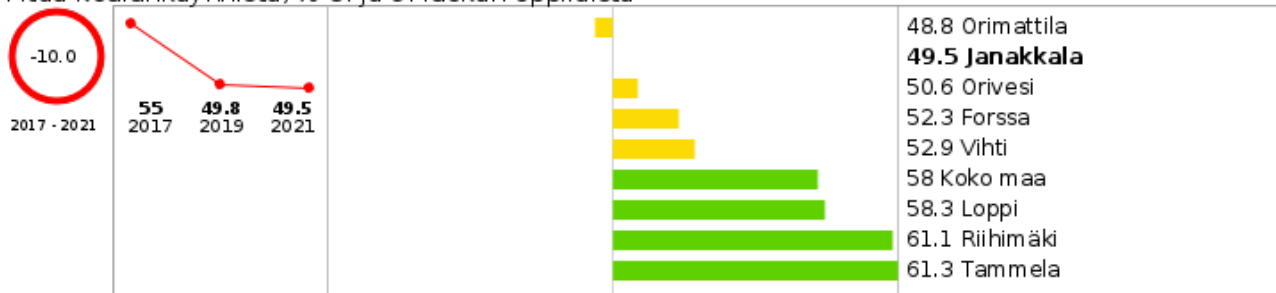
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Pitää koulunkäynnistä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

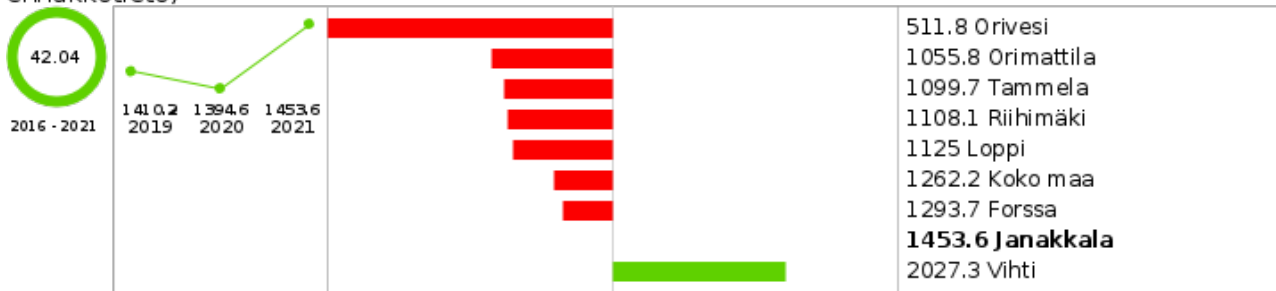

Pitää koulunkäynnistä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Sosiaali- ja terveydenhuolto

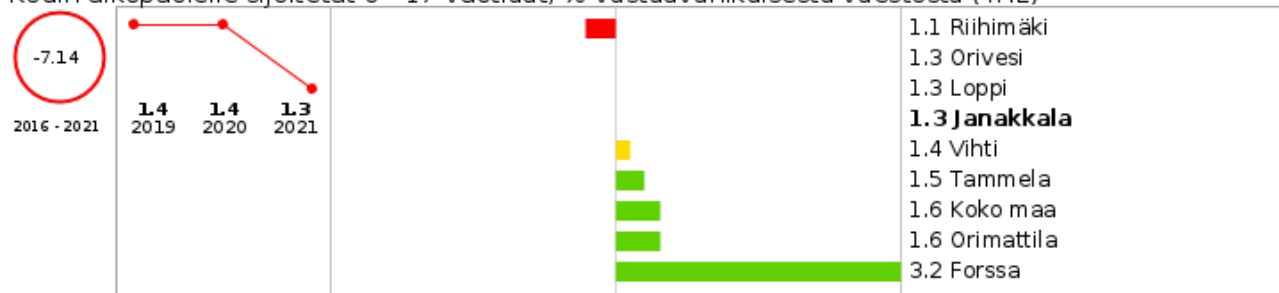
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

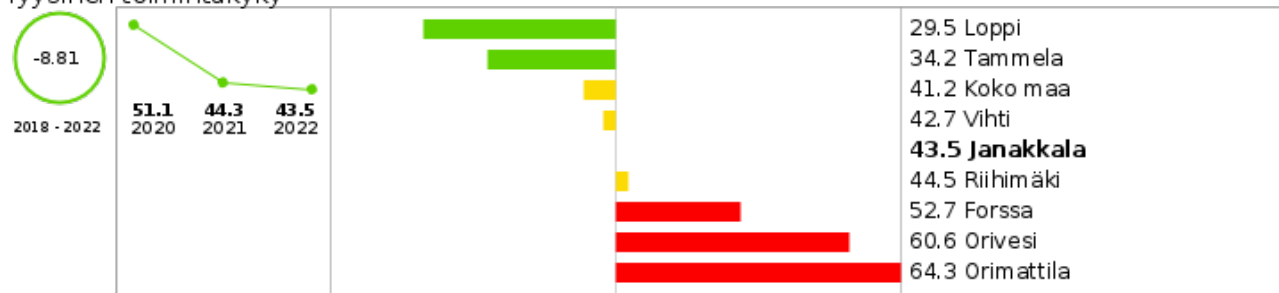

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

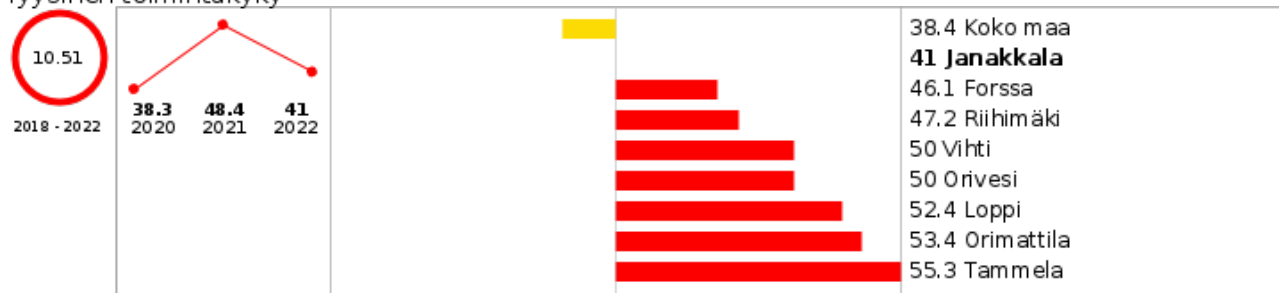

Vapaa-aika

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

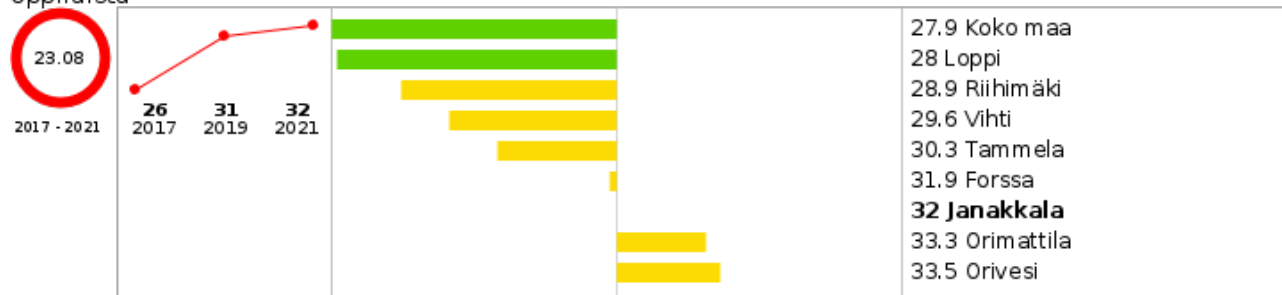
Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

NUORET JA NUORET AIKUISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

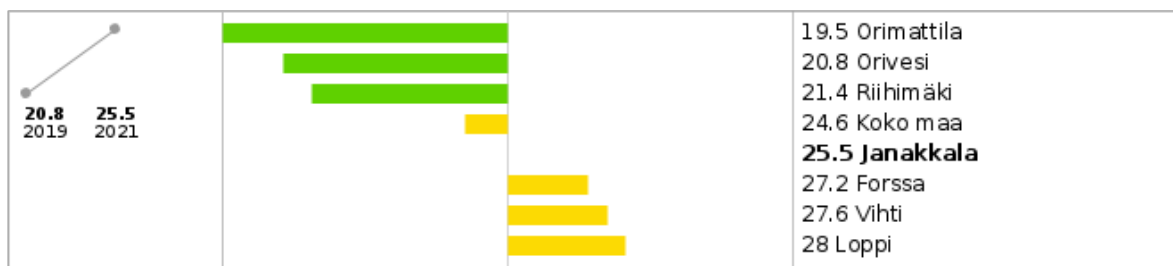
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

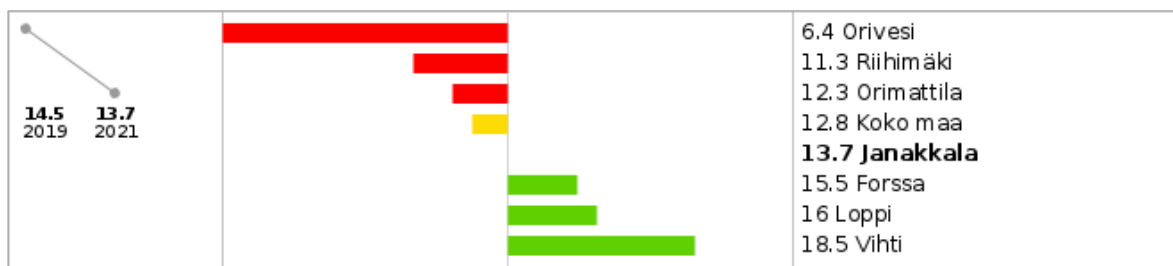
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

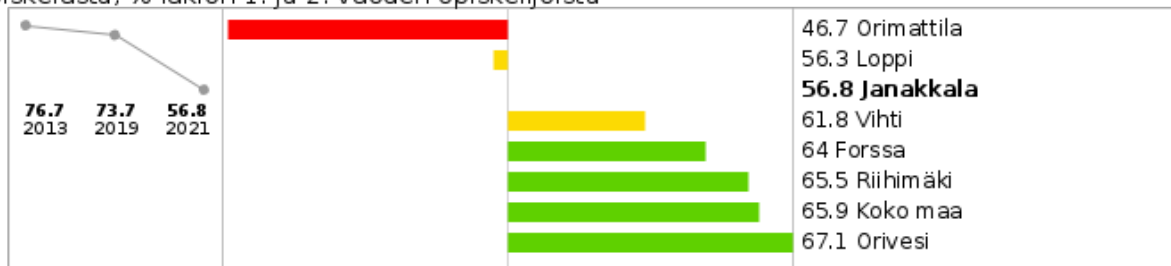

Opiskelu, työ ja toimeentulo

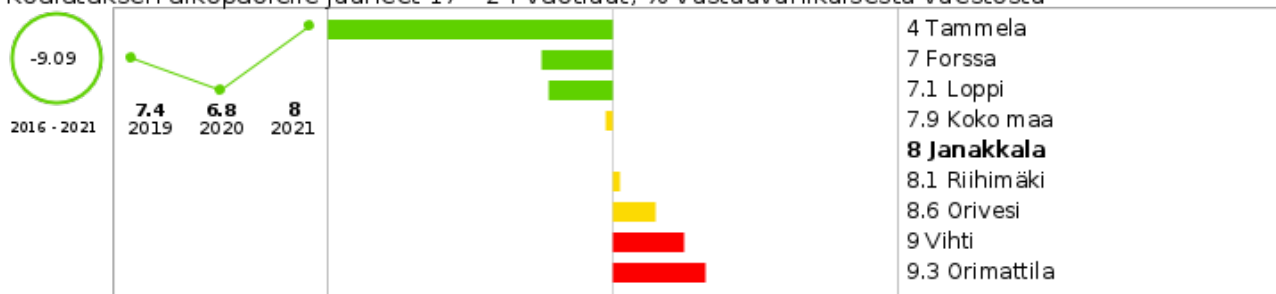
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Pitää opiskelusta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

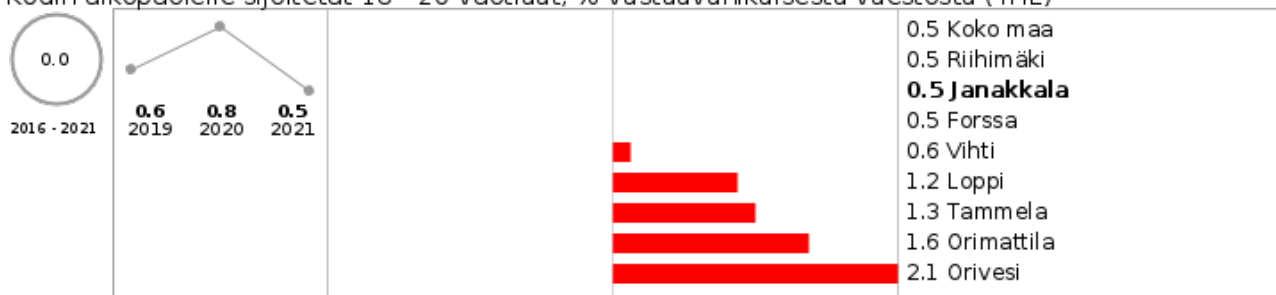

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

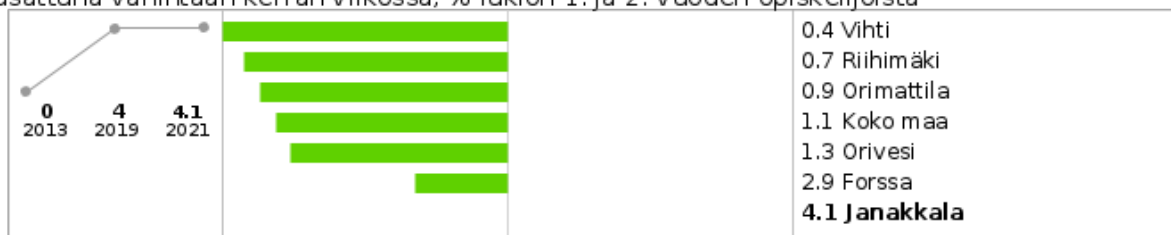

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

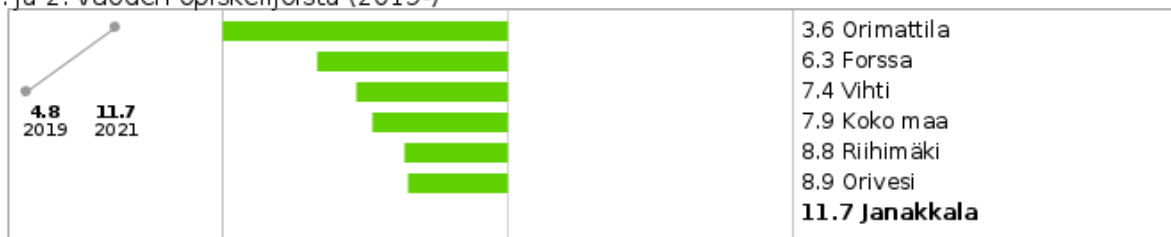
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

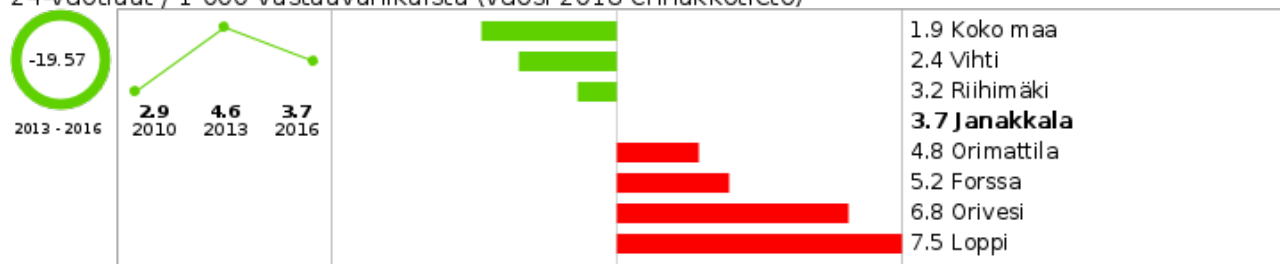

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

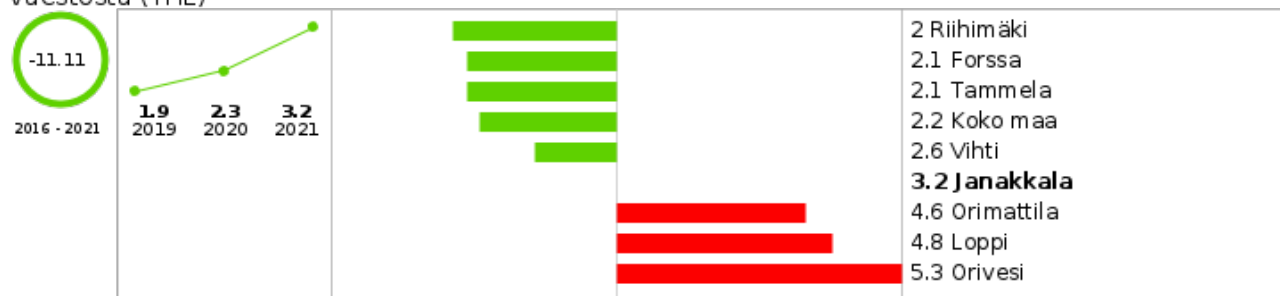

Sosiaali- ja terveydenhuolto

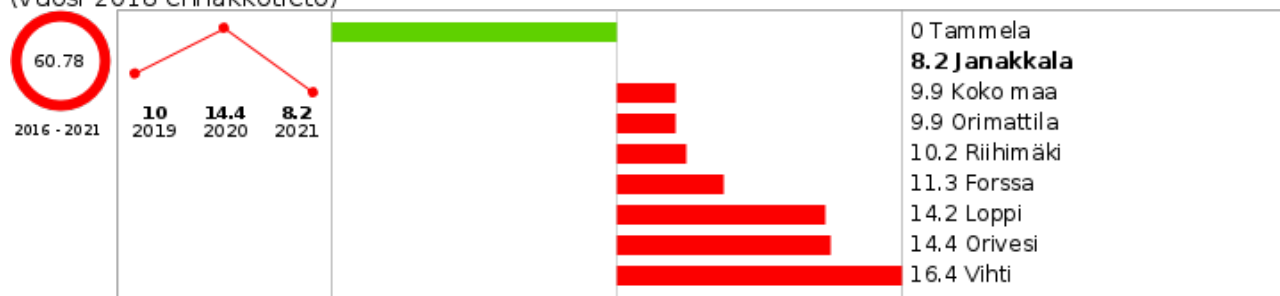
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

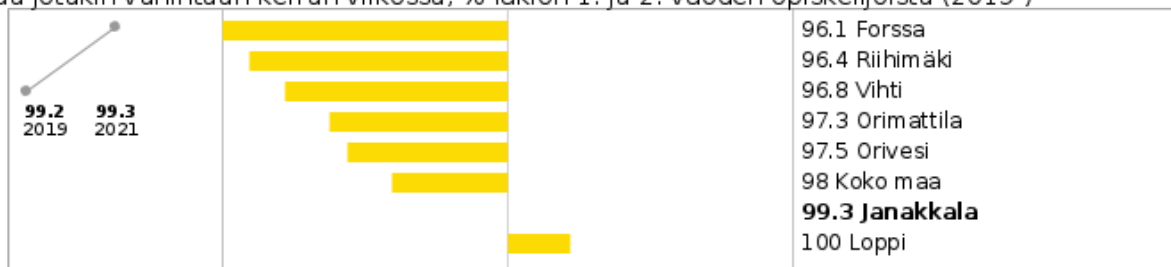

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 18 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Vapaa-aika

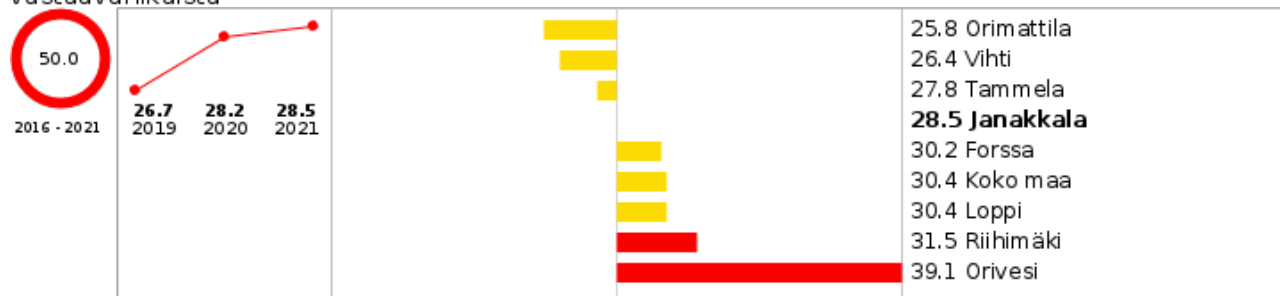
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

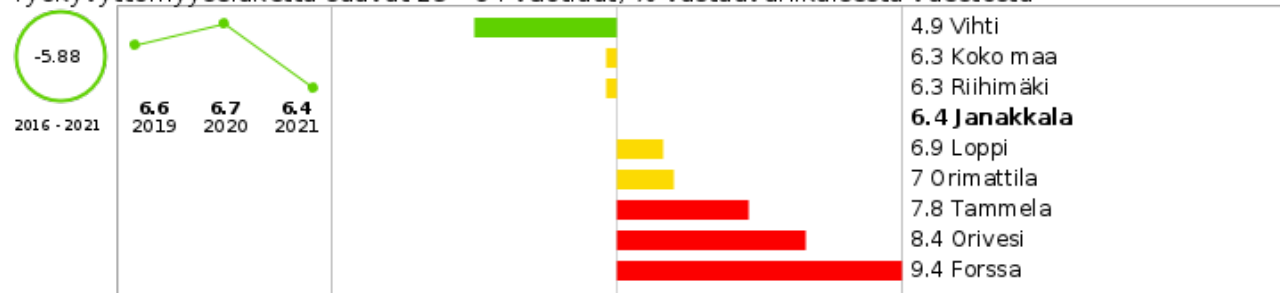
TYÖIKÄISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

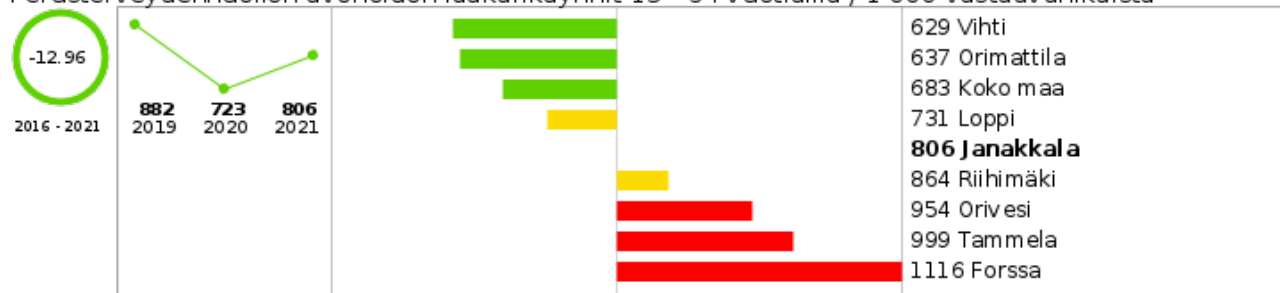

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

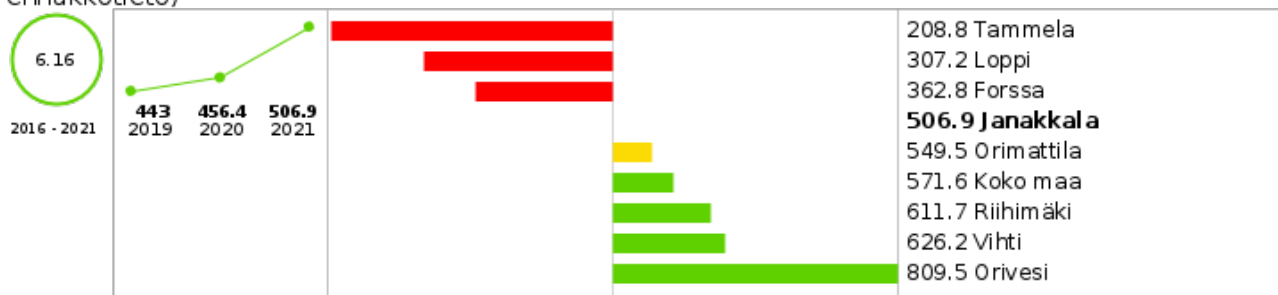

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

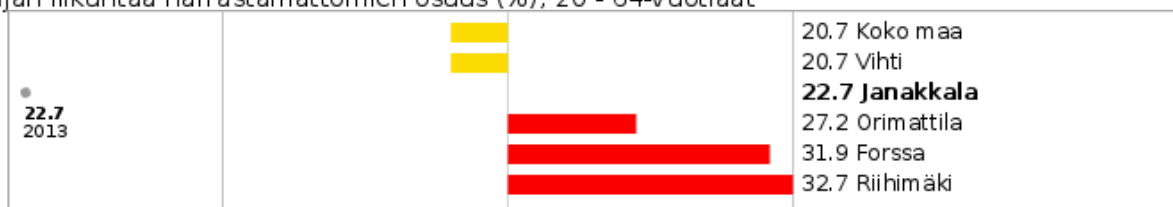

Aikuisten mielenterveyden avoitoikäykäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Vapaa-aika

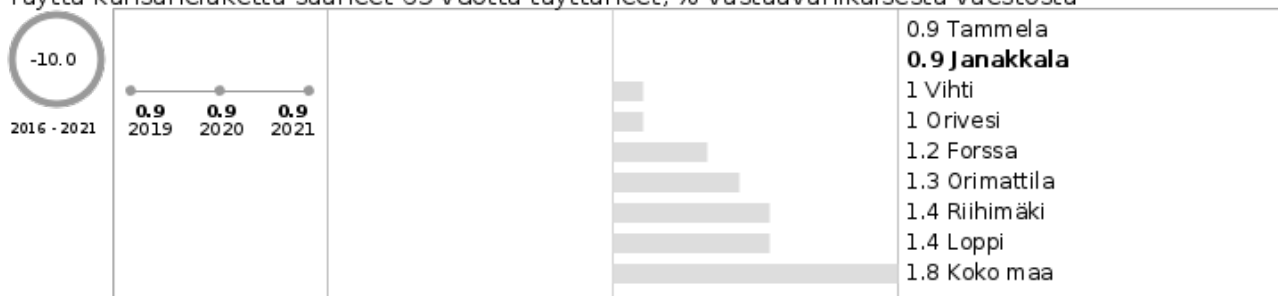
Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

IKÄIHMISET

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

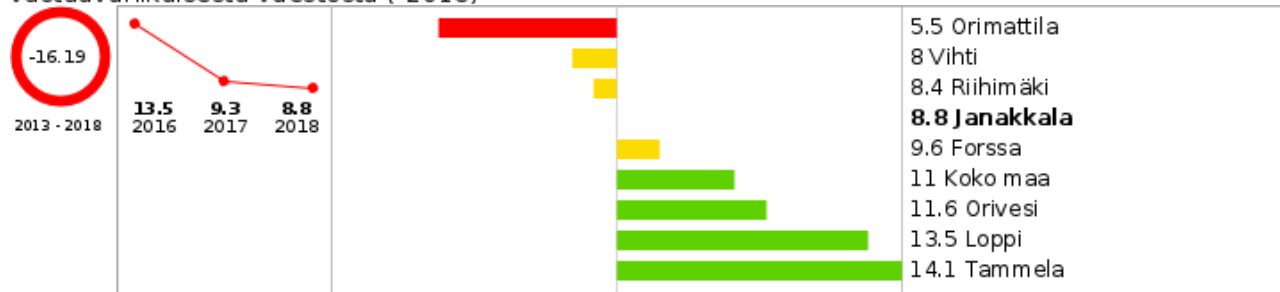
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

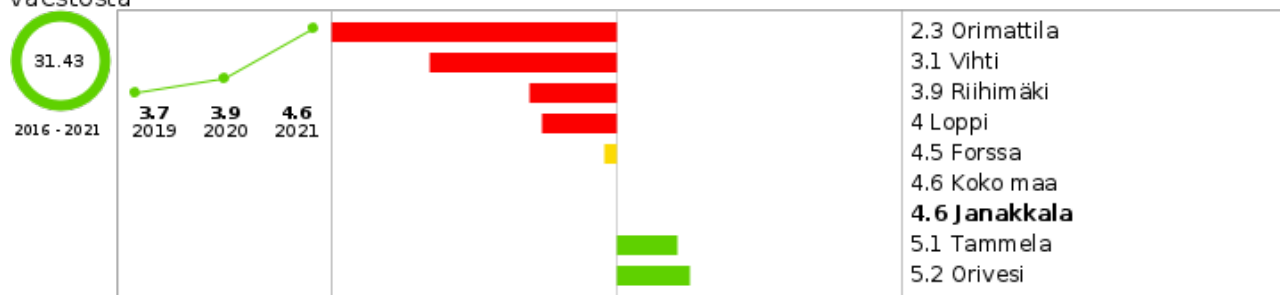

Sosiaali- ja terveydenhuolto

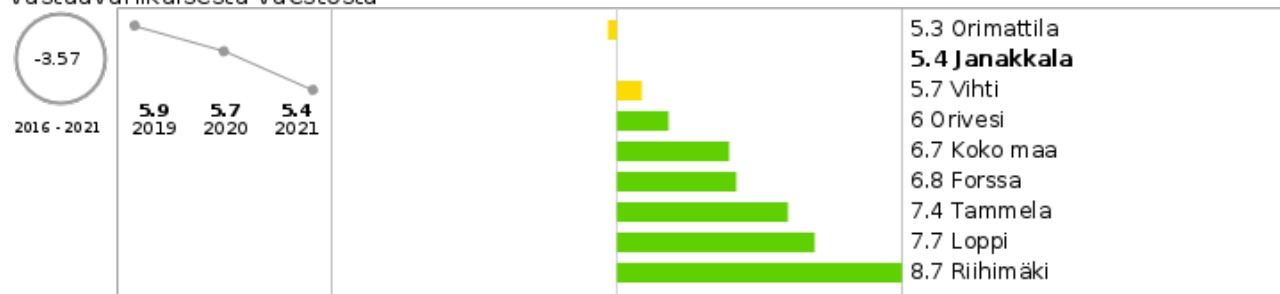
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (-2018)

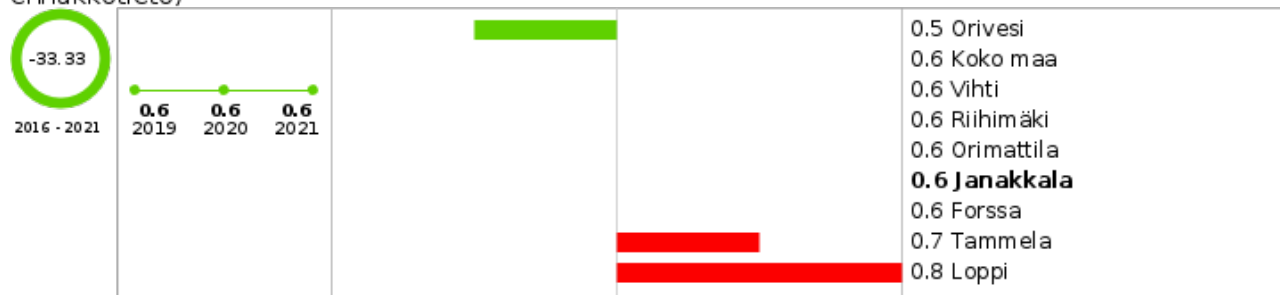
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

Ikäntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Vapaa-aika

70+ uimahallikäynnit Tervakosken uimahalli

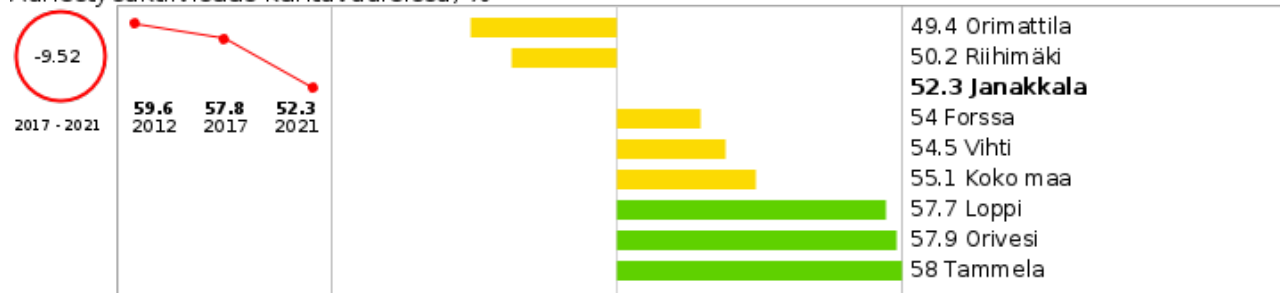
IKÄIHMISET - Yhteenveto

Vuonna 2020 uimahallikäynteihin vaikuttaa COVID-19

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Aänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

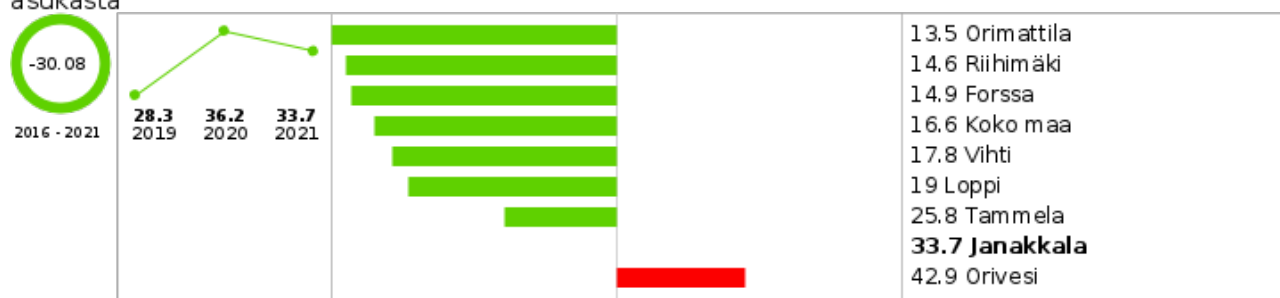

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisiin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Poliisiin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1 000 asukasta

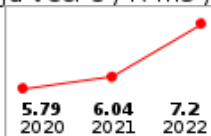

Tuettu peltoala

Energia ja vesi € / R-m³ / v

2017 - 2022

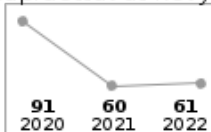
7.2 Janakkala

Kunnossa pidettävät kadut (km)

114 Janakkala

Kunnossapidettävät kevyen liikenteen väylät (km)

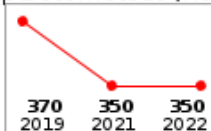

61 Janakkala

Kunnan puistometsät (ha)

2019 - 2022

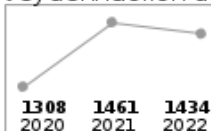
350 Janakkala

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

2017 - 2022

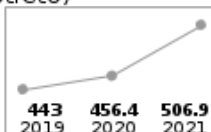

975 Orimattila
 1174 Koko maa
 1341 Loppi
 1355 Vihti
1434 Janakkala
 1528 Riihimäki
 1544 Tammela
 1724 Orivesi
 1725 Forssa

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä (vuosi 2018 ennakkotieto)

2016 - 2021

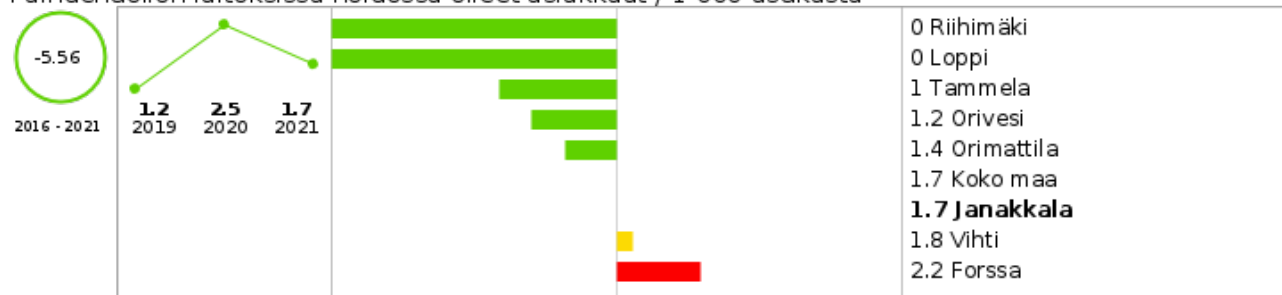

208.8 Tammela
 307.2 Loppi
 362.8 Forssa
506.9 Janakkala
 549.5 Orimattila
 571.6 Koko maa
 611.7 Riihimäki
 626.2 Vihti
 809.5 Orivesi

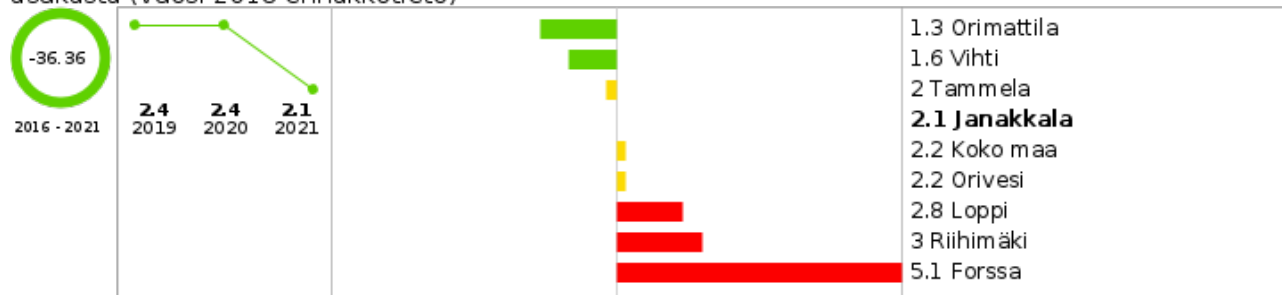
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

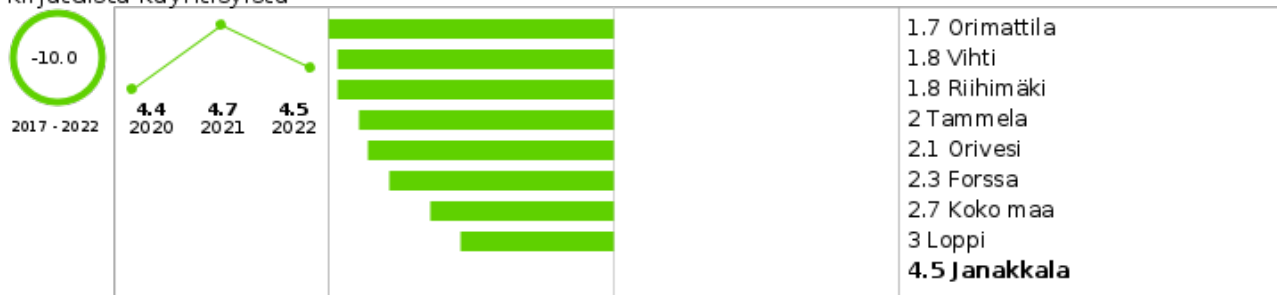
Ikäntyneiden tehostettu palveluasuminen, 75 vuotta täyttäneiden hoitopäivät

Kehitysvammaisten tuetun ja ohjatun asumisen asiakkaat 31.12. / 100 000 asukasta

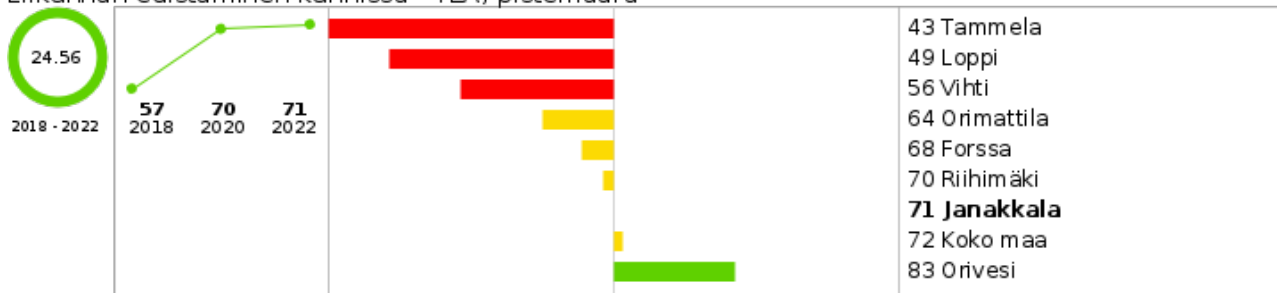

Diabetes perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä

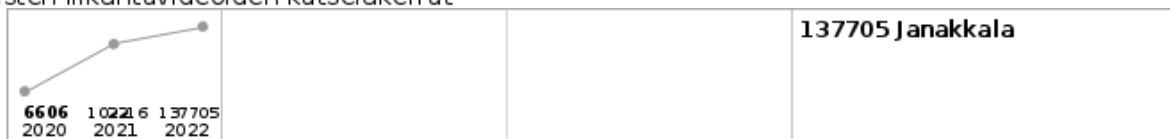

Vapaa-aika

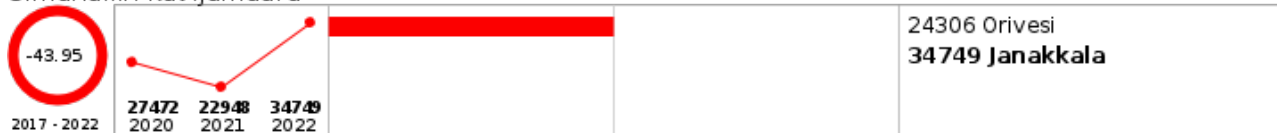
Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

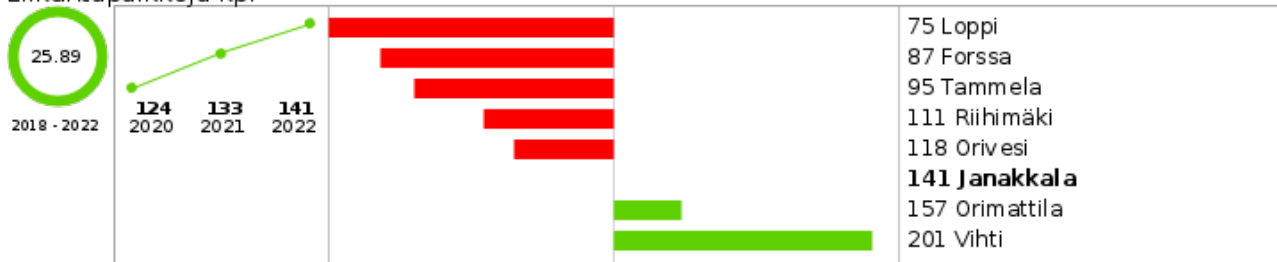
Digitaalisten liikuntavideoiden katselukerrat

Uimahallin kävijämäärä

Liikuntapaikkoja kpl

2. JANAKKALALAISTEN HYVINVOINTI

TALOUS JA ELINVOIMA

Janakkalan kunnan talous on indikaattoreiden valossa kehittynyt suotuisalla tavalla seurantakaudella 2016-2021. Valtionosuudet ovat nousseet reilut 17 % ja verotulot kasvaneet reilun kymmenen prosentin luokkaa. Väestön määrä on säilynyt kutakuinkin samana vuosien 2016-2021 saatossa. Taloudelle haasteita aiheuttaa tasaisen varmasti kohoava huoltosuhde, eli alle 15- ja yli 65- vuotiaiden osuus väestöstä. Koulutustaso on noussut reilulla 7 %:lla vuodesta 2016. Kunnan yleinen pienituloisuus ja lasten pienituloisuusaste ovat Janakkalassa noususuunnassa.

Talouden indikaattoreista löytyvät myös ns. hyte- kerroinindikaattorit. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Hyte- kertoimen indikaattorit jakautuvat tulos- ja prosessi-indikaattoreihin.

Janakkalassa ei olla indikaattorin mukaan raportoitu valtuustolle väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista vuosittain eikä hyte- tavoitteiden toteutumista olla tarkasteltu tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa. Myös kunnan talousarvioprosessin hyte- tavoitteiden toteutumista ei olla indikaattorin mukaan tehty viime vuosina. Näihin asioihin tullaan kiinnittämään erityistä huomiota tämän kertomuksen ja sen arvioinnin myötä. Prosessia selkeytetään ja raportit laaditaan vuosittain ja pidetään myös huolta indikaattoritiedon viemisestä eteenpäin.

Hyte- indikaattoreista selkeä huoli nousee 8.- ja 9. - luokan oppilaiden terveydentilasta: oman terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokee jopa lähes kolmannes oppilaista. Ylipainoisia tästä ikäluokasta on reilu neljännes ja molemmissa indikaattoreissa suunta näyttää olevan huonompaan päin.

Positiivisia huomioita on työkyvyttömyyseläkettä saavien määrän pieneneminen ja esimerkiksi kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksojen lukumäärän huomattava väheneminen pitkällä aikavälillä. Loistava tulos on nuorisotyöttömien määrän lasku Janakkalassa, työttömien määrä on vähentynyt lähes 40 % vuodesta 2017 lähtien ja on esimerkki hyvästä ja pitkäjänteisestä kehittämisestä.

Edellisessä laajassa hyvinvointikertomuksessa talouden ja elinvoiman tavoite oli, että yrityksillä on erinomainen toimintaympäristö. Yhtenä mittarina oli Janakkalaan sijoittuneet yritykset. Elinvoiman rohkealla ja jatkuvalla kehittämisellä Janakkalaan sijoittuneiden yritysten määrä on kasvanut 2020- vuoden 174:stä yrityksestä kahdessa vuodessa 209:än yritykseen. Tämän lisäksi Janakkalan kunta on palkittu yritysmuotoisuuksistaan.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

LAPSIPERHEET

Janakkalassa lapsiperheiden määrä on vähentynyt vuodesta 2018 vuoteen 2020 seitsemän (7) %. Vuonna 2020 Janakkalassa oli 1689 lapsiperhettä. Perheistä 1311 oli avopareja/aviopareja/rekisteröityjä pareja, joilla on lapsia. 378 perhettä (22,4%) oli perheitä, jossa vanhempi asui lapsen tai lasten kanssa ilman puolisoa. Alle 18-vuotiaita lapsia on keskimäärin 1,88 per perhe. Lapsiperheen keskokoko ei ole juurikaan viime vuosina muuttunut ollen 3,72 vuonna 2020.

Lapsiperheköyhyys on kääntynyt kasvuun Suomessa. Suomessa alle 18-vuotiaista 11,6 % elää pienituloisissa perheissä. Janakkalassa luku on 11,3 %. Tämä luku sovellettuna Janakkalan alle 18-vuotiaisiin tarkoittaa, että Janakkalassa elää n. 360 lasta pienituloisissa perheissä.

Perheiden osallisuus yhteisössä ja yhteiskunnassa rakentuu kolmelle ulottuvuudelle: riittävälle toimeentulolle ja hyvinvoinnille, yhteisöihin kuulumiselle sekä toimijuudelle. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa mm. varhaiskasvatuksen toteutumisella on merkittävä vaikutus. Erilaiset vanhempien verkostot sekä ohjaus- ja tukitoimien saatavuus auttavat perheitä pärjäämään. Näitä perheille on tarjolla mm. perhekeskuksen kautta. Toimijuutta kotipaikkakunnalla voidaan edistää mm. perheiden valinta- ja vaikutusmahdollisuuksia lisäämällä palveluissa ja kunnan suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Lastensuojelu

Vuonna 2019 tehtiin 601 lastensuojeluilmoitusta, joka oli vuosikymmenen suurin määrä. Koronavuonna 2020 ilmoituksia tuli 495 kappaletta. Perhekeskuksen perustamisen myötä on saatu tehostettua varhaisen tuen mallia ja tukitoimia voidaan myöntää perheille yhä varhaisemmassa vaiheessa. Tämän toivotaan

heijastuneen lastensuojeluilmoitusten määrään. Lastensuojeluilmoituksia on tullut vuonna 2021 vuoden 2020 tapaan edeltäviä vuosia vähemmän.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten lukumäärä on säilynyt vuosien aikana melko ennallaan. Haasteena on, että sijoitettujen lasten ongelmat ovat yhä moninaisemmat ja oikean sijoituspaikan löytämisessä on enemmän haasteita.

Korona-aika

Koronakriisi on vaikuttanut eniten perheisiin, jotka jo lähtökohtaisesti ovat olleet muita heikommassa asemassa. Kansallisten tietojen mukaan avunpyyntöjen määrä sosiaalityössä ja eri järjestöissä on kasvanut, samoin lapsiperheiden osuus ruokajakeluasiakkaista.

Kansallisesti lapsiperheiden palkkamenetykset korona-aikana olivat suurimmat ulkomaalaistaustaisten, toisen asteen tutkinnon suorittaneiden ja alle 30-vuotiaiden vanhempien perheissä.

Korona-aikana kunnan palvelujen saatavuus on ollut vaikeampaa. THL:n marraskuun 2020 alussa julkaiseman selvityksen mukaan ehkäisevien peruspalvelujen supistaminen on johtanut siihen, että lapset, nuoret ja perheet ovat jääneet yksin tiedon, tuen ja avun tarpeineen. Sosiaalipalveluja pystyttiin järjestämään tavalliseen tapaan. Opiskelu- ja kouluterveydenhuollossa koronarajoitukset vaikuttivat terveystarkastuksen järjestämiseen, kuitenkin lähes kaikki lakisääteiset tarkastukset on saatu vuosien 2020-2021 aikana pidettyä. Neuvolapalveluissa näkyi koronaepidemia niin, että koronapandemian alussa tehtiin neuvolassa vain välttämättömät tarkastukset raskaana oleville äideille ja alle vuoden ikäisille lapsille. Pandemian alussa perheet myös peruivat vastaanottoaikoja. Vuoden 2021 aikana neuvolatyössä on näkynyt henkilöstön saatavuuden haasteet. Poissaoloihin on ollut hankalaa löytää sijaisia.

LAPSET JA VARHAISNUORET

Ikäjakauma 17.4.2023

synt.vuosi	ikä v. 2023	määrä
2023	0	45
2022	1	130
2021	2	133
2020	3	136
2019	4	134
2018	5	158
2017	6	162
2016	7	161
2015	8	163
2014	9	197
2013	10	176
2012	11	179
2011	12	179
2010	13	194
2009	14	231
2008	15	198
2007	16	240
2006	17	191

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tuottaa varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluita ja huolehtia kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta sekä varhaiskasvatuksen palveluseteleistä. Kunnallisia varhaiskasvatuspalveluita ovat päiväkotihoito, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus. Yksityinen varhaiskasvatus on valvottua ja palveluntuottajien kanssa tehdään yhteistyötä. Yksityinen varhaiskasvatus hoidetaan asiakkaalle myönnettävällä palvelusetelillä.

Keskeisiä asioita varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ovat leikki, lasten ja huoltajien osallisuus sekä vuorovaikutus ja tunnetaidot. Toiminta lähtee lasten mielenkiinnon kohteista, vahvuuksista ja tarpeista. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa painopistealueina ovat luonto ja liikkuminen. 78 % 1-6-vuotiaista osallistui varhaiskasvatukseen tai esiopetukseen vuonna 2022. Lokakuussa 2022

lasten lukumäärä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on 754, joista monikulttuurisia lapsia on 31. Kotihoidon tuen piirissä olevia lapsia elokuussa 2022 oli 124.

Varhaiskasvatuksessa lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan lasten tarpeita edellyttämällä tavalla. Varhaiskasvatuksessa työskentelee kolme konsultoivaa varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, joiden tehtävänä on antaa ohjausta henkilöstölle lasten tarvittavan tuen toteuttamisessa.

Lain mukaan lapsille on järjestettävä varhaiskasvatuspaikka hakemuksen jättämisestä huoltajien työllistyessä 2 viikossa ja muissa tapauksissa 4 kuukaudessa. Jonotilanne vaihtelee vuoden mittaan. Varhaiskasvatuspaikka on pääsääntöisesti myönnetty lain määrittämässä ajassa, mutta huoltajien toiveita varhaiskasvatuspaikasta ei ole aina pystytty toteuttamaan.

Korona-aikana varhaiskasvatuspalvelut ovat olleet avoinna. Lapset ovat olleet läsnä varhaiskasvatuksessa normaalisti lukuun ottamatta kevään 2020 n. 2 kuukauden jaksoa, jolloin suurin osa lapsista oli kotihoidossa. Perheisiin oltiin tuonakin aikana yhteydessä mm. soittamalla heille ja järjestämällä perheille lasten ulkoiluapua. Tukea tarvitsevat lapset on huomioitu koko korona-ajan. Toiminta on mukautettu rajoitukset huomioiden, esimerkiksi tilaisuuksia ja juhlia on järjestetty ulkona, keskustelut perheiden kanssa on pidetty etäyhteyksiä hyödyntäen. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut toteutuvat 100 %.

Fyysinen toimintakyky

5.- ja 8.-luokkalaisten koululaisten fyysistä toimintakykyä mitataan vuosittain koulussa toteutettavilla Move!-mittauksilla. Indikaattori ilmaisee prosentiosuuden niistä oppilaista, jotka kuuluvat heikoimpaan kolmannekseen fyysisen toimintakyvyn tasoa mittaavissa Move!-mittauksissa. Indikaattori soveltuu peruskouluikäisten lasten ja nuorten toimintakyvyn arviointiin. Indikaattori on muodostettu Move!-mittausten kuudesta osiosta, jotka kuvaavat toimintakyvyn eri osa-alueita: kestävyyttä, lihaskuntoa, motorisia taitoja ja liikkuvuutta. Indikaattorin pistemäärä on osioista muodostettu summapistemäärä, jossa edellä mainitut toimintakyvyn osa-alueet painottuvat yhtäläisesti.

Alimpaan kolmannekseen kuuluvilla fyysinen toimintakyky on heikko. Se muodostaa riskin henkilön terveydelle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Henkilöllä on vaikeuksia selviytyä väsymättä arjen fyysistä toimintakykyä vaativista toiminnoista. Alhainen toimintakyky voi johtaa haasteisiin myös akateemisessa

menestymisessä ja oppimisessa. Heikko toimintakyky voi myös vähentää vapaa-ajan liikkumista sekä ohjattuun liikuntaharrastustoimintaan osallistumista.

Syksyn 2022 valtakunnallisessa Move!-tiedonkeruussa raportoitiin noin 107 000 oppilaan mittaustulokset. Syksyn Move!-mittausten keskeiset tulokset ja havainnot ovat:

- Valtakunnallisesti noin 40 prosentilla oppilaista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista. Valtakunnallinen tilanne on pysynyt edellisvuoden tasolla ja muutokset edelliseen vuoteen ovat pieniä.
- Tuloksissa on merkittävää vaihtelua sekä kuntien että hyvinvointialueiden välillä. Maaseutumaisissa kunnissa on kaupunkimaisia kuntia enemmän oppilaita, joiden fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista.
- Länsi-Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueilla fyysisen toimintakyvyn kokonaistulokset ovat sekä viides- että kahdeksasluokkalaisilla tytöillä ja pojilla valtakunnallisia tuloksia parempia. Helsingin kokonaistulokset olivat erityisesti poikien osalta merkittävästi valtakunnallisia tuloksia parempia.
- Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Keski-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden tulokset ovat sekä viides- että kahdeksasluokkalaisilla tytöillä ja pojilla valtakunnallisia tuloksia heikompia.

Huolestuttavaa Janakkalan osalta on se, että prosentuaalinen tulos oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla, on noussut viime vuodesta pois lukien 5.luokkalaiset tytöt ja 8.luokkalaiset pojat. Laskennassa on huomioitu kaikki fyysisen toimintakyvyn osa-alueet:

Luokka	Pojat		Tytöt		Yhteensä	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
5. luokka	44.4 %	44 %	37.5 %	53 %	41 %	48 %
8. luokka	44.2 %	46 %	42.6 %	41 %	43.5 %	44 %
molemmat luokat	44.3 %	46 %	39.9 %	47 %	42.2 %	

Liikunnan harrastaminen

Indikaattorit tuottavat tietoa niiden 4. ja 5. luokan sekä 8. ja 9. luokan oppilaiden osuudesta (%), jotka harrastavat jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa. Indikaattori perustuu kysymykseen: "Kuinka usein harrastat jotain?". Vastausvaihtoehdot: 1) 6-7 päivänä viikossa, 2) 5 päivänä viikossa, 3) 3-4 päivänä viikossa, 4) 1-2 päivänä viikossa, 5) harvemmin. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1, 2, 3 tai 4. Muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti. Mitä pienempi kunta on, sitä todennäköisempää on satunnainen vaihtelu. Janakkalassa vähintään yhtenä kertana viikossa harrastavien osuus on laskenut vuodesta 2019 vuoteen 2021. Tähän saattaa vaikuttaa koronarajoitukset. 4. ja 5. luokkien oppilaiden osalta Janakkalassa vähintään yhden kerran viikossa harrastavien osuus 83,6 % on pienempi verrattuna vertailukuntiin. 8. ja 9. luokkien osalta prosentuaalinen osuus 93,5 % on myös vähän pienempi verrattuna vertailukuntiin. Tieto perustuu kouluterveyskyselyyn ja siitä ei ole vuotta 2021 tuoreempaa indikaattoritietoa.

Kiusaaminen

Kunnassa on jokaisessa koulussa käytössä kiusaamisen vastainen KiVa- ohjelma ja osassa kouluja myös Verso- toimintaa. Lukuvuosisuunnitelmiin koulut ovat kirjanneet omat kiusaamisen vastaiset suunnitelmansa ja lapsiystävällisen kunnan yhdeksi tavoitteeksi on nostettu koulukiusaamisen nollatoleranssi ja yhteisistä toimenpiteistä on myös siinä suunnitelmassa sovittu. Henkilöstöä koulutetaan kiusaamisen vastaisuuden edistämisestä jatkuvasti.

Tuoreen kouluterveyskyselyn mukaan 4. ja 5. luokan oppilaista koulukiusaamista vähintään kerran viikossa kokee 9,5 % oppilaista, kun tulos vuonna 2019 oli 5,8 %. Tyttöjen osalta tilanne on säilynyt lähes samana, mutta poikien kohdalla tilanne on muuttunut huomattavasti huonompaan suuntaan. Koulukiusaamista heidän kohdallaan esiintyi edellisessä kyselyssä vuonna 2019 4,7 %:lla pojista, kun luku vuoden 2021 kyselyssä on 11,6 %.

8.-9.-luokkalaisten osalta kokonaisprosentti vuosien 2019 ja 2021 kyselyissä on säilynyt kutakuinkin samana, eli vuonna 2019 koulukiusausta vähintään kerran viikossa kokeneiden osuus oli 7,1 %, kun se vuonna 2021 oli 7,3 %. Merkittävää tässäkin on se, että tyttöjen kokema kiusaaminen väheni vertailuvuosien aikana 1,7 %, kun pojilla kiusaamiskokemus kasvoi 5,9 %:sta 8,4 %:iin.

Korona-ajan vaikutukset koululaisten hyvinvointiin puhututtavat ja koronan vaikutusta voidaan arvioida useiden indikaattoreiden kautta. Koulutyytyväisyys on Janakkalassa tuoreen kouluterveyskyselyn mukaan samaa luokkaa kuin vuonna 2019. 4.-5.-luokkalaisista 80,6 % pitää koulunkäynnistä, kun taas vastaava osuus 8.-9.- luokkalaisten osalta on 49,5 %. Kokemuksen mukaan pitkäaikaiset poissaolot koulunkäynnistä ovat lisääntyneet pandemian myötä. Myös opiskeluhuollon palveluiden käyttö on lisääntynyt pandemian aikana, johon omalta osaltaan voi vaikuttaa se, että palvelua tarjotaan myös etäyhteyksin.

Osallisuuden kokemus koulussa

4.-5.- luokkalaisista 5,1 % kokee, ettei ole tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä tuoreessa kouluterveyskyselyssä. Vuonna 2019 vastaava luku oli 2,7 %. Yläkouluoppilaiden kohdalla tilanne oli parantunut vuodesta 2019 vuoteen 2021: 2019 itsensä ulkopuoliseksi koki 18 %:a nuorista, kun lukema vuonna 2021 oli 13,6 %.

Alakoulun 4.-5.- luokkalaisista oppilaista vain 38,8 % koki osallistuneensa koulun asioiden suunnitteluun ja tämä tulos on lähes 10 % pienempi kuin vuonna 2019. Kouluilla toimivat oppilaskunnat ja myös koulufoorumi ovat lapsiystävällisen kunnan toimenpiteinä.

Lämmin ruoka hyvinvoinnin edistäjänä

Ateria- ja puhtauspalvelut toteuttavat määräajoin seurantajaksoilla käytettyjen tarjottimien laskentaa. Indikaattori on suuntaa antava siitä, että montako prosenttia oppilaista on osallistunut kouluruokailuun lämpimän ruoan osalta. Seurantajaksoilla Janakkalan kunnassa vuonna 2020 94 % oppilaista osallistui lämpimän ruoan ruokailuun. Luku ei kerro vaihtelua eri luokka-asteiden välillä. Prosenttiluku on valtakunnalliseen tasoon nähden hyvä. Kouluterveyskyselyn 2021 tulosten mukaan 77,6 % 4.- ja 5.-luokkalaisista syö pääruokaa kouluruokalla kaikkina koulupäivinä. Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), jotka syövät pääruoan kouluruokalla viitenä päivänä viikossa.

Lähde: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk4/summary_perustulokset2?value1_0=601416&mittarit_0=200537&mittarit_1=200264&mittarit_2=200527&vuosi_0=v2019%23

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman neljä muutostavoitetta ovat:

- 1) yleinen terveydentila paranee
- 2) fyysinen aktiivisuus lisääntyy
- 3) osallisuuden kokemus lisääntyy
- 4) ahdistuneisuus vähenee

Muutostavoitteiden toteutumista mitataan kouluterveyskyselyn neljän indikaattorin kautta.

- 1) kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi
- 2) liikkunut vähintään tunnin päivässä viimeksi kuluneet 7 päivän aikana
- 3) kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä
- 4) mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana

Kouluterveyskyselyyn vastaavat 4.- ja 5.-luokkalaiset, 8.- ja 9.-luokkalaiset sekä lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat.

4.- ja 5.-luokkalaisten osalta muutos vuosien 2019 ja 2021 välillä on huonontunut kaikkien muiden indikaattoreiden osalta, paitsi poikien liikkuminen on hieman lisääntynyt. Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet tyttöjen kokeman terveydentilan ja mielenterveyden suhteen. Molemmissa on tapahtunut muutos huonompaan suuntaan.

8.- ja 9.-luokkalaisten osalta tulos näyttää siltä, että korona-aika on ollut yläkoulun pojille suotuisa. Yleisen terveydentilan kokemus on hieman huonontunut. Muiden kolmen indikaattorin osoittama hyvinvointi on parantunut. Tyttöjen kokemukset yleisestä terveydentilasta ja masennusoireiluista ovat huonontuneet.

Lukiolaisten osalta tulokset näyttävät, että tyttöjen masennusoireilu on lisääntynyt (n. 15 %) ja yhä useampi tyttö kokee terveydentilansa huonommaksi. Lukiolaisten tyttöjen liikunnan määrä näyttää lisääntyneen. Poikien osalta liikunta näyttää vähentyneen. Terveydentilan useampi kokee paremmaksi kuin ennen. Poikien kokema osallisuus luokkayhteisössä on lisääntynyt huomattavasti.

Fyysistä aktiivisuutta edistetään kunnassa suunnitelmallisesti

Jokainen toimiala on asettanut omaan strategiaansa talousarviossa 2022 toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi. Tähän liittyen mm. tekninen toimiala on määritellyt seuraavat ala-tavoitteet, mittarit sekä toimenpiteet vuodelle 2022:

ateria- ja puhtauspalveluiden tavoitteena on, että jokainen syö päivittäin lämpimän lounaan sekä viihtyisät ja siistit toimitilat yhdessä tehden. Maankäytön puolella tavoitteena on, että fyysinen aktiivisuus lisääntyy lähiliikuntapaikoilla ja kaavoituksessa huomioidaan lähiliikuntapaikat ja reitit. Lisäksi kaavoituksessa huomioidaan käyttäjien toiveet ja muuttuvat tarpeet osallistamalla nuoria sopivissa kaavoitushankkeissa. Tila- ja aluepalvelut rakentavat ja kehittävät pyöräteitä sekä telineitä ja katoksia. Lisäksi siellä suunnitellaan ja rakennutetaan uusia koulukeskuksia. Liikuntapalvelut tavoittelee fyysisen aktiivisuuden lisääntymistä monipuolisella liikuntatarjonnalla ja omaehtoisen liikkumisen lisäämisellä, tähän kannustetaan aktiivisuuskampanjoin. Liikuntapalvelut järjestää koululaisten ja eskareiden uimaopetusta vuosittain ja vuonna 2022 koululaisuuteihin osallistuneita oli 3 306. Liikuntapalvelut järjestää myös viikoittain uintikerhoja koululaisille, alkeisuimakouluja useita jaksoja vuodessa sekä erilaisia tapahtumia. Lisäksi tarjotaan urheiluseurojen alle 18-vuotiaiden toimintaan maksuttomat harjoitustilat.

Tervakosken uimahallilla aloitettiin syksyllä 2022 lapsille ja nuorille suunnatut hyppyvuorot perjantaisin, jolloin uimahallin hyppypaikat ovat tunnin ajan tehokkaassa käytössä ja muiden ratojen käyttöä rajoitetaan. Hyppytunti on tavoittanut kohderyhmää mukavasti.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Nuorisotyö on nuorten luona

Nuorten hyvinvointia tuetaan nuorisotyössä monitahoisesti muun muassa järjestämällä lapsille ja nuorille harrastustoimintaa ja tarjoamalla turvallista vapaa-ajanviettoa ja läsnä olevia, ammattitaitoisia ohjaajia. Nuorisotyössä myös kiinnitetään erityistä huomiota niihin nuoriin, jotka ovat tuen tarpeessa. Etsivä nuorisotyö on Janakkalassa tehokasta. Vuosittain noin 80 nuorta on palvelun piirissä. Suuri asiakasmäärä selittyy kuntamme omalla työskentelytavalla, jossa etsivä nuorisotyö sulautuu luontevaksi osaksi nuoren arkea jo perusnuorisotyön palveluissa. Yhdessä työskentely on tällöin sujuvaa, tehokasta ja nuorta eteenpäin vievää. Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan aktiivinen toimijuus työllisyyden kuntakokeilussa parantaa merkittävästi nuorten sujuvaa ohjausta palveluihin; opiskeluihin ja työhön.

Nuorten mielenterveyspalvelut

Nuorisopsykiatrian käynnit ovat Janakkalassa säilyneet korkeina. Janakkalan kunnassa on neljä isoa lastensuojelulaitosta, joissa on 8 yksikköä. Näiden kahdeksan yksikön sisällä on neljä erityistason yksikköä, joiden asiakkailta on suuri tarve palveluiden käytölle. KHKS nuorisopsykiatria on kuormittunut ja on viestittänyt Janakkalaan, että lähetemäärä on kasvanut, odotusajat poliklinikalle ovat pitkiä ja erikoissairaanhoidosta on perusterveydenhuoltoon tullut lisääntyvää toivetta siitä, että pyrkisimme turvaamaan nuoren seurannan odotusaihana.

Nuorten ja nuorten aikuisten kasvava mielenterveyspalveluiden tarve on valtakunnallinen ilmiö. Mielenterveydellisistä syistä on tullut Suomen yleisin työkyvyttömyyden syy. Psykoterapioiden ja muiden psykososiaalisten hoitojen saatavuus ei vastaa maassamme niiden tarvetta. Nopeasti alkava lyhyt hoito auttaisi monia, mutta käytännössä terapiat alkavat liian pitkällä viiveellä ja ovat usein tästäkin johtuen pitkiä. Sopivan hoitomuodon etsintä on usein vaikeaa, ja hoitoonohjauksesta puuttuu yhdenvertaisuus.

Harrastaminen hyvinvoinnin tuojana

Indikaattorit tuottavat tietoa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuudesta (%), jotka harrastavat jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa. Indikaattori perustuu kysymykseen: "Kuinka usein harrastat jotain?". Vastausvaihtoehdot: 1) 6-7 päivänä viikossa, 2) 5 päivänä viikossa, 3) 3-4 päivänä viikossa, 4) 1-2 päivänä viikossa, 5) harvemmin. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1, 2, 3 tai 4. Muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti. Mitä pienempi kunta on sitä todennäköisempää on satunnainen vaihtelu. Janakkalassa vähintään kerran viikossa jotain harrastavien osuus on hyvä 99,3 % ja prosentuaalisesti ollaan vertailukuntiin verrattuna kärkijoukossa. Kehitettävää löytyy ja toivottavaa olisi, että päästäisiin vertailukunnissa Loppea vastaavaan 100 %.

Lapsena ohjattua liikuntaa harrastaneet voivat aikuisena psyykkisesti paremmin

Nuorena aikuisena psyykkisesti paremmin voivat ne, jotka ovat harrastaneet ohjattua liikuntaa. Lasten ja nuorten urheilu on tärkeä keino edistää väestön

mielenterveyttä, toteaa erikoistutkija Kaija Appelqvist-Schmidlechner. Kun perheen talous on tiukka, niin olisi erityisen tärkeää tukea haasteellisissa olosuhteissa kasvavien lasten liikunnan harrastamista.

Liikuntaharrastus vahvistaa lapsen ryhmään kuulumisen tunnetta ja osallisuutta, se luo kaverisuhteita ja harjoittaa sosiaalisia taitoja. Valmentajasta lapset saavat ylimääräisen, luotettavan ja turvallisen aikuisen, pohtii itsekin nuoria yleisurheilijoita valmentava Appelqvist-Schmidlechner.

Lähde: <https://thl.fi/fi/-/liikuntaharrastus-lapsena-suojaa-mielenterveysoireilta-aikuisena>

Lukioikäiset

Kouluterveyskyselyn mukaan lukion 1.-2. vuosiluokkien opiskelijoiden kokema koulukiusaaminen on prosentuaalisesti pysynyt 2019 ja 2021 vuosina suunnitteen samalla, noin neljän prosentin tasolla. Huomattavaa Janakkalan tilanteessa on kuitenkin se, että verokkikuntiin nähden Janakkalan lukion oppilaat kokevat kiusaamista enemmän.

Lukiolaisista 1.-2. luokan opiskelijoista 13,7 % ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä. Tulos on parantunut vuoteen 2019 verrattuna, jolloin arvo oli 14,5 %. Lukiolaisista 56,8 % arvioi pitävänsä koulunkäynnistä vuoden 2021 kyselyssä, kun tämä tulos oli vuonna 2019 73,7 %. Tähän tulokseen vaikuttanee suoraan lukioissa pitkään jatkunut etä- ja lähiopetuksen vaihtelu ja lukuisten tälle ryhmälle tärkeiden tapahtumien peruuntuminen.

TYÖIKÄISET

Nuorten työttömien määrä vähentynyt

Työllisyyden kuntakokeilun myötä asiakastyötä on saatu kohdennettua aiempaa paremmin niihin, joilla on motivaatiota löytää oma polkunsä työllistymiseen. Nuorten työttömyys on vähentynyt tuntuvasti. Nuoria on lähtenyt avoimien työmarkkinoiden lisäksi muun muassa kouluttautumaan ammattiin. Työnhakijoista osa kaipaisi pikemminkin muita palveluita kuten kuntoutuspalveluita tai päihdepalveluita työnhaun sijasta.

Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus uhkana hyvinvoinnille

Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20 vuotta täyttäneistä, jotka eivät harrasta liikuntaa vapaa-aikana. Perustuu kysymykseen. "Kuinka paljon liikutte ja rasitate itseänne ruumiillisesti vapaa-aikana? Älkää laskeko mukaan työmatkaliikuntaa." Vastausvaihtoehtoina esitettiin 1) luen, katselen televisiota ja teen askareita, jotka eivät juuri rasita ruumiillisesti, 2) kävelen, pyöräilen, tai teen kevyttä koti- ja pihatyötä yms. useita tunteja viikossa ja 3) harrastan varsinaista kuntoliikuntaa tai urheilua kuten juoksua, hiihtoa, uintia, tai pallopelejä useita tunteja viikossa. Tarkastelussa ovat vastausvaihtoehdon 1) luen, katselen televisiota ja teen askareita, jotka eivät juuri rasita ruumiillisesti vastanneiden osuus.

Indikaattori mittaa vapaa-ajan liikunta-aktiivisuutta. Indikaattori erottelee väestöstä ne, jotka eivät harrasta liikuntaa ja eivät muutenkaan rasita itseään ruumiillisesti vapaa-aikanaan. Indikaattorin validius on hyvä ($r=0.51$).

Indikaattorin antama tieto on Janakkalan osalta peräisin vuodelta 2013 ja silloin vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus on ollut 22,7 %, mikä on pienempi kuin vertailukunnissa. Uudempaa indikaattori tietoa ei tietokannoista löydy Janakkalan osalta.

Liikunta-aktiivisuudella on selkeä yhteys hyvinvointiin, sairastavuuteen ja kuolleisuuteen. Liikunta-aktiivisuus mm. pienentää riskiä sairastua tuki- ja liikuntaelinsairauksiin sekä sydän- ja verisuonitauteihin, vaikuttaa myönteisesti työkykyyn, toimintakykyyn, mielialaan ja auttaa hallitsemaan painoa. Pitkiä sairauspoissaoloja on säännöllisesti liikkuvilla henkilöillä vähemmän.

Viime vuosikymmeninä on tapahtunut suuria muutoksia suomalaisten liikuntatottumuksissa ja painossa. Samalla kun työn fyysinen rasittavuus, työmatkaliikunta ja yleinen aktiivisuus arjessa ovat selvästi vähentyneet, vaikka vapaa-ajan liikunnan määrä on lisääntynyt. Vähentynyt liikunta-aktiivisuus on osaltaan johtanut ylipainon yleistymiseen Suomessa. Lihavuus lisää huomattavasti riskiä sairastua muun muassa tyyppin 2 diabetekseen, sydän- ja verisuonitauteihin sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksiin. Merkittäväällä lihavuudella on yhteys koettuun huonoon hyvinvointiin ja aiheuttaa myös liikkumisrajoitteita.

Taloudellinen merkitys vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuudella

Terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuva, ylipainoinen ja huonokuntoinen kuntalainen tarkoittaa suurempaa riskiä sairastua ja siten kasvavia sosiaali- ja terveyskustannuksia kunnalle. Säästäminen liikunnasta voi tulla kalliiksi - lasku riittämättömästi liikkuvista kuntalaisista tulee korkojen kera muutaman vuoden viiveellä.

Valtaosassa merkittävimpiä kansansairauksiamme on liikunta keskeisessä asemassa ennaltaehkäisyssä, hoitona ja kuntoutuksena valtaosassa merkittävimpiä kansansairauksiamme. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut, että liian vähäinen liikunta aiheuttaa Suomessa 300-400 miljoonan euron vuosittaiset kustannukset. Laskua voisi pienentää esimerkiksi panostamalla kevyen liikenteen väylien rakentamiseen, liikuttamalla kotona asuvia ikäihmisiä, järjestämällä lapsille ja nuorille ohjattua liikuntatoimintaa sekä panostamalla liikuntaan osana muuta elintapaohjausta terveydenhuollossa. WHO:n mukaan jopa 90 % tyypin 2 diabeteksestä olisi ehkäistävissä riittävällä fyysisellä aktiivisuudella ja terveellisellä ravinnolla. Kansanterveyden ja -talouden sekä yhteiskuntarauhan kannalta on tärkeää, että liikunnan terveyshyödyt ovat yhtäläisesti saavutettavissa kaikilla ikään, sukupuoleen, sosiaaliryhmään tai etniseen taustaan katsomatta.

Saavutettavat liikuntapalvelut liikunta-aktiivisuuden kannustajana

Liikuntapalvelut haluaa mahdollistaa edullisten perusliikuntapaikkojen käytön kaikille kuntalaisille.

Liikuntapalvelut järjestää kaikille avoimia vesijumppia uimahallissa uintimaksun hinnalla kolmena päivänä viikossa. Maksuttomia kuntosaliopastuksia on järjestetty kausittain ja liikuntaneuvonnan palveluketjua kehitetään yhdessä terveyspalveluiden kanssa. Syksyllä 2022 aloitettiin liikuntaneuvonnan puhelinpalvelu, jossa viikoittain on mahdollista olla yhteydessä erityisliikunnanohjaajaan. Viikoittain on erityisliikunnanohjaajan ohjaamia erityisliikuntaryhmiä, joihin mukaan pääsee erityisliikunnanohjaajan, fysioterapeutin tai hoitajan tekemän toimintakykytestin perusteella. Osaan jumppia on mahdollista osallistua myös etänä.

Terveyspalvelut

Janakkalassakin psykologien työtaakka on kasvanut, asiakasmäärissä on selkeä kasvu viime vuosina. Tilanne on ollut nähtävissä jo ennen pandemiatilannetta, mutta se on entisestään pahentunut pandemian aikana. Asiakkaiden kynnys yhteydenottoon on madaltunut. Usein kyseessä ovat erilaiset elämäntilanteeseen liittyvät ongelmat. Ellei vaikuttavaa apua ole nopeasti tarjolla, alkavat he tilanteissaan ennen pitkään oireilla vakavasti ja ajautuvat korjaaviin palveluihin. Kun hoitoon pääsy venyy, käynnit harvenevat, hoitojaksot lyhenevät, palvelu tukkeutuu eikä uusia asiakkaita pääse palveluun.

IKÄIHMISET

Lonkkamurtuma voi viedä toimintakyvyn

Indikaattori ilmaisee kaikkien vuoden aikana 65 vuotta täyttäneille sattuneiden ja sairaalassa hoidettujen lonkkamurtumien (sivu- tai päädiagnoosi S72) lukumäärän prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Sairaaloihin kuuluvat sekä julkisen sektorin (kunnat, kuntayhtymät ja valtio) että yksityisen sektorin sairaalat. Väestösuhteutus on tehty THL:ssä käyttäen Tilastokeskuksen Väestötilaston tietoja.

Lonkkamurtumat vuoden aikana yli 65 vuotta täyttäneillä prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä kuvaavat lähinnä ko. ikäluokan vakavampien kaatumistapaturmien määrää. Murtumien syntymiseen kaatuessa voi liittyä myös luuston normaalista poikkeavaa haurastumista, jota voidaan ennaltaehkäistä. Koska murtumat useimmiten hoidetaan leikkaamalla, liittyy niihin sairaalahoidon ja lisäksi kuntoutuksen tarvetta.

Janakkalassa 65 vuotta täyttäneiden hoidettujen lonkkamurtumien prosentuaalinen osuus 0,6%, joka on lähellä vertailukuntien tasoa. Ja vastaa valtakunnallista tasoa.

Lonkkamurtumia sattuu vuosittain noin 7000. Kaatuminen on iäkkäillä pääasiallinen lonkkamurtuman syy. Lonkkamurtuman saaminen altistaa uudelle lonkkamurtumalle. Lisäksi toimintakyky usein heikkenee lonkkamurtuman jälkeen.

Useampi kuin joka kymmenes siirtyy tapaturman jälkeen hoiva- ja asumispalveluiden piiriin, vaikka olisi asunut aiemmin kotona. Kolmannes lonkkamurtuman saaneista iäkkäistä kuolee vuoden sisällä tapahtumasta. Valtakunnallisesti on viime vuosina lonkkamurtumien ilmaantuvuus ilahduttavasti laskenut.

Vuonna 2019 lonkkamurtuman sai 0,6 prosenttia yli 65-vuotiaista suomalaisista. Alueelliset erot ovat silti vielä suuria.

Ensiarvoisen tärkeää on panostaa tehokkaaseen kaatumisten ehkäisyyn. Lisäksi on huolehdittava kaatumisvamman saaneiden iäkkäiden hyvästä hoidosta ja kuntoutuksesta.

Lähde: <https://ukkinstituutti.fi/liikkumisen-turvallisuus/kaatumisten-ehkaisy-ammattilaisille/kaatumisten-seuraukset/>

Tervakosken uimahalli aktivoi iäkkäitä liikkumaan

Indikaattori osoittaa yli 70-vuotiaiden janakkalalaisten uimahallikäynnit Tervakosken uimahallissa. Vuoteen 2020 saakka suunta oli nouseva, mutta vuonna 2020-2021 määrä romahti johtuen koronarajoituksista ja uimahallin sulkemisesta puoleksi vuodeksi. Uimahallikäyntien määrä on vuonna 2022 nousussa verraten poikkeusvuosiin, vaikka vuoden 2022 lukuun vaikuttaa 1kk uimahallin sulkeminen koronarajoitusten vuoksi ja mahdollisesti myös uimahallin aukioloaikojen supistaminen henkilöstökrytointihaasteiden vuoksi.

Liikuntapalvelut kannustaa aktiivisuuteen

Liikuntapalvelut järjestää kaikille avoimia vesijumppia uimahallissa uintimaksun hinnalla kolmena päivänä viikossa. Lisäksi vertaisohjatut kuntosaliryhmät koontuvat viikoittain. Lisäksi on erityisliikuntaryhmiä. Näihin erityisliikunnanohjaajan ohjaamiin ryhmiin pääsee mukaan erityisliikunnanohjaajan, fysioterapeutin tai hoitajan tekemän toimintakykytestin perusteella. Osaan jumppia on mahdollista osallistua myös etänä.

Omaishoitajat saavat käyttää maksutta kunnan liikuntapalveluita, tällä halutaan tukea heidän jaksamistaan ja mahdollisuutta tukea omaa hyvinvointiaan. Omaishoidon palveluita pyritään monimuotoistamaan, mm. lisäämällä erilaisia mahdollisuuksia pitää omaishoidonvapaita.

Kotihoito

75 vuotta täyttäneiden säännöllisen kotihoidon asiakkaiden määrän osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut syyskuussa 2021 7,1% (n=1886) vrt. 9/2020 7,9% (n=1794).

Keskimäärin säännöllisen kotihoidon asiakasmäärä on tänä vuonna ollut 206 asiakasta per kk vrt. vuonna 2020 224.

Asiakkaiden määrä on vähentynyt verrattessa edelliseen vuoteen, mutta pienituntisten (1-5h/kk) käyntimäärät ovat nousseet viimeisten viiden vuoden aikana. Samoin vuoteen 2018 peilaten kotihoidon asiakkaat ovat toimintakyvyttään heikompi kuntoisia, mikä näkyy kasvuna 45h/kk tai sen ylitse apuja tarvitsevilla asiakkailla.

Tavoitteena on, että kunnassa on riittävä määrä tehostetun asumispalvelun paikkoja ikääntyvän väestön tarpeeseen.

VAMMAISET JA KEHITYSVAMMAISET

Omaishoidon tuen saajia oli syyskuussa 2021 51 henkilöä vammaispalveluissa (alle 65 vuotiaat). Omaishoidettavia lapsia ja nuoria on tällä hetkellä 22. Vuonna 2022 tuen saajia oli 59, joista lapsia ja nuoria 26.

Henkilökohtaisen avun turvin pyritään vahvistamaan vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta. Vuonna 2021 henkilökohtaisen avun päätöksiä on tehty 69:lle henkilölle, vuonna 2022 luku on 57.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Teknisellä toimella päämääränä kuntalaisten hyvinvointi

Tekninen toimiala tuottaa vastuullaan olevat palvelut päämääränään kuntalaisten hyvinvointi taloudellisesti kestävällä tavalla. Päämäärää tavoitellaan jatkuvan kehittymisen kautta, kustannuksia peilataan tuotoksiin. Teknisen toimen palveluita ohjataan ja tuotetaan vaikuttavuuden, laadun, saatavuuden ja talouden näkökulmasta.

Kuntalaisten jokapäiväiseen hyvinvointiin vaikuttavat kunnan tuottamat lupa-, valvonta-, viestintä- ja ohjauspalvelut. Teknisen toimen keskeisimpiä aineellisia palveluita kuntalaisille ovat virkistysalueet, infrastruktuuri sekä kunnan omistamien kiinteistöjen- ja maa-alueiden tuottama hyvinvointi. Tarkoituksenmukainen taloudenpito vaikuttaa myös kuntalaisten hyvinvointiin.

Ympäristöpalvelut vastaavat kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen tehtävistä. Asiantuntevalla, luotettavalla ja joustavalla viranomaistoiminnalla tulosalue on edistänyt aktiivista elinvoimapolitiikkaa ja kunnan elinvoimaa. Ympäristöpalveluissa pyritään lisäämään kuntalaisten ympäristötietoisuutta ja kestävää kehitystä. Lupa- ja valvontakäytäntöjä kehitetään nopeammaksi lain sallimissa rajoissa.

Kunnan maankäytössä halutaan asiantuntevalla, luotettavalla, tasapuolisella ja joustavalla viranomaistoiminnalla turvata kuntalaisille hyvä ja turvallinen ympäristö- ja rakentaminen. Laadukas viranomaistoiminta parantaa ja varmistaa yritysten ja rakentajien toimintaympäristöä. Kaavoituksella on luotu monipuolista asumis- ja palvelurakennetta. Kysyntään on reagoitu aktiivisesti, mm. rantarakentamisen, minitonttien ja yritysten tarpeita on edistetty. Kaavoitusprosessia nopeutetaan ja sujuvoitetaan lain sallimissa puitteissa.

Maaseutupalveluiden keskeisin tehtävä on suorittaa kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävät Hattulan, Hausjärven, Hämeenlinnan, Janakkalan, Lopen ja Riihimäen alueelle. Janakkalan kunnassa tulosalue hoitaa yksityistehin liittyvien avustusten käsittelyä, maaseudun kehittämiseen liittyviä asioita sekä kunnan omistamien viljelysmaiden vuokraustoimintaa. Tuettu peltoala on ollut noususuunnassa indikaattorin mukaan, joka kertoo alkutuotannon toimintamahdollisuuksien kehittymisestä. Yksityisteiden kunnossapito tuottaa kuntalaisten hyvinvointia mutta yksityisteiden määrärahojen määrän tarkasteluun on paineita.

Kunnan omistamat kiinteistöjen pääasialliset käyttäjät ovat koulu-, päiväkotivirasto- ja vapaa-ajan asiakkaita. Tilojen käyttöä on tehostettu allokoimalla tilat toimintojen vaatimalla tavalla ja panostamalla energiatehokkuuteen. Uusien energiamuotojen käyttöönottoa on tarkasteltu sekä uusinvestoinneissa, että korjausrakentamisessa. Delfort areenalle on asennettu aurinkosähköjärjestelmän, maalämmön ja sähkölämmityksen yhdistelmä. Janakkalan kirjasto-liikuntahallissa on myös aurinkosähköjärjestelmä. Tavoitteena on jatkossakin löytää kustannustehokas ja ekologinen ratkaisu, joka palvelee sekä käyttäjiä, että kuntalaisia. Turengin koulukeskuksen vaihe 1 on rakenteilla ja sinne on tulossa hybridilämmitysjärjestelmä. Järjestelmässä hyödynnetään kaukolämpöä, maalämpöä ja aurinkosähköä.

Kiinteistöjen tiedot ja hallinnointi keskitetään yhden ohjelmiston alle ja se mahdollistaa tiedolla johtamista. Kaikille kiinteistöille laaditaan PTS-suunnitelma valittuun uuteen kiinteistöhuolto-ohjelmistoon. Se mahdollistaa talouden ja resursien tehokkaan hyödyntämisen. Sisäilmaprosessia kehitetään ja sille luodaan toimintamalli, puhdas sisäilma on kaikkien oikeus. Viljelypalstoja on tarjolla, se mahdollistaa ekologista ravinnontuotantoa. Kuntalaisia osallistetaan päätöksentekoon mm. Lyylinpuiston suunnittelussa.

Ateria- ja puhtauspalvelut tuottavat kuntalaisille hyvää ruokaa ja puhtaita kiinteistöjä. Hyvinvointi on mahdollistettu ammattitaitoisella ja osaavalla henkilöstöllä, kehittäen osaajien ammatillista monitaitoisuutta. Ateria- ja puhtauspalveluita tuotetaan asiakaslähtöisesti. Ateria- ja puhtauspalveluissa varaudutaan hyvinvointialueen tuomiin muutoksiin yhdessä muiden tulosalueiden ja henkilöstön kanssa.

Liikunnan edistäminen kunnassa

Suomalaisista vain pieni osa liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Liian vähäinen liikkuminen vaikuttaa niin yksilöiden hyvinvointiin ja elämänlaatuun kuin laaja-alaisesti yhteiskunnan eri sektoreilla. Kaikkien hallinnonalojen päätökset ja toimet vaikuttavat osaltaan väestön liikkumiseen ja liikuntaan.

Liikuntapalvelut luovat edellytykset kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia edistävälle liikunnalle järjestelmällä liikuntapalveluja eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukee seuratoimintaa ja rakentaa/rakennuttaa sekä ylläpitää liikuntapaikkoja.

Liikuntapalvelut on kannustanut kuntalaisia omatoimiseen liikuntaan sekä liikunnalliseen elämäntapaan yhteistyössä eri toimialojen kesken. Liikuntapalvelut mahdollistavat edullisten perusliikuntapaikkojen käytön kaikille kuntalaisille siten, että maksut pidetään kohtuullisina.

Kunnan terveydenedistämisasiivisuutta kuvataan TEA-viisarissa pistemääräasteikolla 0-100. Pistemäärä on terveydenedistämisasiivisuuden ulottuvuuksia kuvaavien pistemäärien keskiarvo. Ulottuvuuskohtaiset pistemäärät on saatu pisteyttämällä kunnan toimintaa kuvaavat tosiasialuonteiset tiedot suhteessa oletettuun hyvään käytäntöön. Pistemäärä kuvaa, miten hyvin terveydenedistämisasiivisyys toteutuu kunnassa. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin oletetun hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista. Janakkalan pistemäärä oli 70 vuonna 2022, mikä on hyvä tulos vertailukuntiin (Vihti, Orivesi, Orimattila) nähden, Janakkalaa enemmän pisteitä sai Orivesi (83 pistettä).

[Terveyttä edistävä liikunta Kanta-Hämeen hyvinvointialueella 2022-raporttiin](#) on koottu Kanta-Hämeen alueella TEA-viisaritietoja. Eniten petrattavaa Kanta-Hämeessä ja Janakkalassa on siinä, että:

- Kuntaan saataisiin vakiintunut poikkihallinnollinen liikuntaneuvonta
- Viimeksi laadittuun kunnan hyvinvointikertomukseen tai muuhun vastaavaan sisältyisi kuvaus liikuntaneuvonnan toteutumisesta

- Liikunnanohjaushenkilöstön määrä henkilötyövuosina / 10 000 asukasta on koko maata pienempi Kanta-Hämeessä
- Liikuntapaikkojen ympäristökuormituksesta kerättäisiin tietoa

Liikuntapaikat mahdollistavat liikkumisen. Indikaattorin lähteenä toimii LIPAS tietokanta. LIPAS tarjoaa ajantasaisen tiedon Suomen julkisista liikuntapaikoista ja virkistyskohteista avoimessa tietokannassa. Liikuntapaikkojen määrä on vuosien 2020-2022 välillä ollut kasvava ja vertailukuntiin verrattuna Janakkalassa on liikuntapaikkojen määrän osalta hyvä tilanne. Kasvua selittää osaltaan se, että kuntaan on saatu uusia lähiliikuntapaikkoja jotka ovat rakentuneet esimerkiksi Tervakoskella hiekkakentän yhteyteen. Lipas-järjestelmässä tämä tieto näkyy 2 eri liikuntapaikkana hiekkakenttä ja lähiliikuntapaikka.

Digitaalisten liikuntavideoiden katselukerrat lisääntyivät. Liikuntapalvelut on koonnut kattavan liikunnallisten videovinkikirjaston, mikä on osoittanut tarpeellisuutensa koronarajoitusten alettua. Digitaalisissa liikuntavideoissa on hurja kasvu vuosien 2020 ja 2022 välillä. Suosituimmat videot kunnan YouTube-kanavalla olivat: Uinti 3 - Rintauinnin liukuharjoitus 35 000 katselukertaa, Frisbeegolf - Kämmentheiton yleisin virhe 24 000 katselukertaa.

Uimahalli on aktiivisessa käytössä. Indikaattori kertoo Tervakosken uimahallin kävijämäärän, jossa huomaa romahduksen vuosina 2020-2021 kun uimahallia on jouduttu sulkemaan koronarajoitusten vuoksi. Valtakunnallisesti on tapahtunut suhteessa vastaavanlainen romahdus kävijämäärässä, kun uimahalli on ollut suljettuna vastaavan ajan kuin Janakkalassa. Kävijämäärään kohdistuva koronan vaikutus näkyy vielä vuoden 2022 kävijämäärässä, ihmiset ovat lähteneet käyttämään uimahallipalvelua varovaisesti. Kävijämäärässä on kuitenkin kasvua vuonna 2022 verraten vuoteen 2021. Tervakosken uimahallin kävijämäärä on vertailukuntaan (Orivesi) nähden hyvä. Vertailukunnassa on vastaavan kokoinen uimahalli.

Tuettu peltoala

Indikaattorissa olevalla peltoala tiedolla pyritään kuvaamaan Janakkalan alueen maatalouden kokoluokkaa ja sen kautta maatalousyrittäjien maataloustukien käsittelyn suuruutta ja Maaseutupalveluyksikön toiminnan laajuutta. Tuon luvun pieni eläminen on normaalia, mutta mitä suurempi se on, niin sitä merkittävämpää alueen maatalous on. Mitä suurempi luku on, niin sitä enemmän se tuo euroja alueelle ja edistää hyvinvointia. Luku on kasvanut vuoteen 2022 verraten vuoteen 2021.

Veden ja energian kulutuksen kustannukset

Indikaattorissa veden ja energian kulun kustannus vuodessa jaetaan rakennuskuutiolla. Energian hinnalla on lukuun iso merkitys eikä hintaan voida juuri-kaan vaikuttaa, ainoastaan sen määrään. Luku on kasvanut vuonna 2022 verraten vuoteen 2021 johtuen energian hinnannoususta lämmityksen osalta. Vuonna 2022 erityisesti kaasun hinnan nousu näkyy luvussa.

Janakkalan kunta on solminut työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kanssa kuntien energiatehokkuussopimuksen elokuussa 2011. Ensimmäinen kausi kesti 2008-2016. Janakkalassa on liitytty myös toiselle sopimuskaudelle 2017-2025. Energiatehokkuuden parantamisella pyrimme kustannussäästöihin sekä vähentämään kunnan ilmasto- ja ympäristövaikutuksia. Pyrimme olemaan toiminnassamme esimerkillinen ja vaikuttamaan näin myös kuntalaisten asenteisiin ja käyttäytymiseen. Sopimuskauden 2017-2025 energiatehokkuussopimuksen tavoite vuodelle 2025 on 7,5% energiansäästö. Energiansäästön lisäksi tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian osuutta kunnassa. Janakkalassa on laadittu toimintasuunnitelma energiankäytön tehostamiseksi ja uusiutuvan energian käytön lisäämiseksi. Energiakatselmukset on toteutettu kunnan omistamissa kiinteistöissä 80% rakennustilavuudesta.

Toteutettuina energiansäästötoimenpiteinä on tehty mm. katuvalosaneeraus, ilmanvaihdon ja lämmityksen ohjauksien ja laitteiden uusimisia, rakennusautomaation uusimista, pihavalaisuksien muutoksia LED-valaistukselle, sisävalaistuksen uusimista LED-valaistukselle ym. Peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeissa on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon energiansäästötavoitteet entistä enemmän. Uusiutuvan energian käyttöä on lisätty lämmitystapamuutoksilla öljystä maalämpöpumpulle ja ilma-vesilämpöpumpulle, myös pois-toilmaalämpöpumppu on otettu käyttöön yhdessä kohteessa. Uudisrakentamisessa hyödynnetään uusiutuvaa energiaa.

Kunnossapidettävät kadut ja kevyen liikenteen väylät

Kunnan aluepalveluissa tehtävät toimet edistävät kestävästä liikkumisesta ja hyvinvoivaa ihmistä. -Hyvinvointikertomuksen mittareina ja indikaattoreina toimivat kunnossa pidettävät kadut ja kevyen liikenteen väylien talvikunnossapito. [Liikenne- ja viestintäministeriön liikunnan ja liikkumisen tulokorteissa](#) on nämä mainittuna keskeisinä mittareina.

Janakkalan kunnassa oli vuonna 2022 kunnossapidettäviä katuja 114 km kevyenliikenteen väyliä 61 km. Kevyen liikenteen väylien osalta ero vuoteen 2020

selittyy sillä, että vuoden 2020 luvussa on mukana myös ei talvikunnossapidettäviä väyliä.

Talvikunnossapitoa varten kadut on jaettu kolmeen kiireellisyysluokkaan:

- Luokka I
 - 18 km; pääkadut ja kokoojakadut, lähtökynnys auraukseen lunta n. 4 cm sekä liukkauden torjunta aloitetaan näistä kaduista
 - Kevyenliikenteen väylät A : 20 km ; vilkasliikenteiset kevyenliikenteen väylät, lähtökynnys lunta n. 3 cm sekä liukkauden torjunta aloitetaan näistä väylistä.
- Luokka II
 - 35km ; vilkasliikenteisemmät asuntokadut, lähtökynnys lunta n. 6 cm
 - Kevyenliikenteen väylät B 71km ; kaikki muut kevyenliikenteen väylät , lähtökynnys n. 5 cm
- Luokka III
 - 60 km; vähempiikenteiset kadut, aurataan I ja II luokan jälkeen

Puistometsät hyvinvoinnin lähteenä

Janakkalassa oli vuonna 2022 350 ha puistometsiä. Puistometsät ovat taajamassa olevia asemakaavoitettuja metsäalueita. Ero vuoteen 2019 johtunee kaava-alueiden puuston poistumisesta rakentamisen mahdollistamiseksi.

Kun luonto on lähellä kotia, niin vahvistuvat erityisesti terveys ja hyvinvointi. Aukkaiden hyvinvointi vahvistuu sitä enemmän mitä lähempänä asuinalueita viheralueet sijaitsevat ja mitä vihreämpiä ne ovat. Yhä teknisempi elämäntapa ja asuinalueiden tiivistäminen etäännyttävät luonnosta. Suomalaisten mahdollisuus luontokokemuksiin ja luonnon terveyshyötyihin on tärkeää säilyttää. Tätä voidaan tukea hyvällä kaupunkisuunnittelulla ja lähiluonnon turvaamisella.

Mieli ja keho saavat hoitoa luonnon tarjoamista aistimuksista ja virikkeistä. Huomion kiinnittyessä oman itsen ulkopuolelle voivat lievittyä fyysiset oireet, häiritsevä tietoisuus oireista ja kivusta. Vihreä leikki- ja oppimisympäristö rakentaa itseluottamusta ja pitkäjänteisyyttä sekä tukee kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehitystä keskittymisvaikeuksista ja motivaation puutteesta kärsivillä lapsilla ja nuorilla. Ikäihmisillä viherympäristön aistimusten ja muutosten havainnointi voi vahvistaa henkilön olemassaolon kokemusta menneisyyden mielikuvien ja luonnon herättämien muistojen kautta. Luonnon jatkuvuus ja kiertokulku

vuodenaikoinen sekä kasvukausineen voi lisätä elämän tarkoituksellisuuden tunnetta.

Lähde: <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/ymparisto-vaikuttaa-mielen/luonto-elvyttää-rauhoittaa-ja-lievittää-stressiä/>

Osallisuus - hyvinvoinnin kivijalka

Kunnallisvaalien äänestysprosentti vuonna 2021 (52,3 %) laski 5,5 % edellisestä äänestysvuodesta 2017 (57,8 %).

Yhdistykset ja järjestöt

Yhdistykset ja järjestöt ovat kunnalle ja kuntalaisille merkittävä voimavara. Yhdistykset lisäävät kunnan elinvoimaa ja hyvinvointia. Ne tarjoavat mielekästä vapaa-aikaa, mahdollistavat osallisuutta, hoitavat ja rakentavat ympäristöä sekä järjestävät hyvinvointipalveluita.

Yhdessä käsikirja

2021 koostettiin yhdessä yhdistysten kanssa YHDESSÄ-käsikirja, jonka avulla halutaan helpottaa ja inspiroida yhdistysten toimintaa ja toimia yhdessä tavoitteellisesti.

Kumppanuuspöytä

2021 pilotoitiin ja luotiin Janakkalan kumppanuuspöytämalli. Se on yksi yhteiskehittämisen työvälineistä ja pysyvä osa kunnan osallisuutta. Aihetta kumppanuuspöytätyöskentelyyn voi ehdottaa kuka tahansa.

Silta

Janakkala on mukana SILTA-yhteistyöverkostossa, joka edistää kuntien ja yhdistysten yhteistyötä koko Hämeenlinnan seudulla.

Toiminnan tavoitteet:

- Tuoda esille yhdistystoimintaa ja palveluja
- Kehittää yhteistyötä ja tiedonkulku yhdistysten ja kuntien kesken
- Tukea yhdistysten toimintaedellytyksiä
- Kehittää yhdistystoiminnan vaikuttavuuden arviointia

Kunnan ja yhdistysten yhteistyön jäsenitys

Aiesopimukset järjestöjen kanssa

- Aiesopimukset auttavat järjestöjä hakemaan mm. valtion hankerahoitusta toiminnalleen ja niiden mukaan järjestöt myös toteuttavat toimintaansa.
- Järjestöt, säätöt, liitot lakisääteisten palvelujen tuottajina
- Kunnan on mahdollista ostaa järjestöiltä lakisääteisiä palveluja, joskin hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kunnalle jää aikaisempaa vähemmän toimintaa, mihin kyseiset palvelut ovat liittyneet.

Paikalliset ja alueelliset järjestöt palvelujen tuottajina

- Kunta ostaa paikallisilta järjestöiltä palveluja kuten esim. kerhotoimintaa; latujen ja polkujen hoitoa ja siivousta. Alueellisilta järjestöiltä esim. lastenhoitopalvelua ja kerhotoimintaa.

Yhteistyötä ilman sopimuksia

- Järjestöt toteuttavat toimintaa omalla rahoituksellaan. Kunta tarjoaa tiloja, tiedottaa ja mahdollistaa muilla tavoilla toimintaa.

Kunnan osallisuusohjelma

- Kaikki toimialat toteuttavat periaatteiden mukaan vuosittain

Lasten ja nuorten osallisuusmalli

- valmistuu vuoden 2023 aikana

Näkyvyys

- Kunta ostaa mainostilaa tai näkyvyyttä yhdistyksen julkaisuista, tiloista, tapahtumista tai vaatteista (joukkueiden peliasut).

Vanajaveden opisto - elinikäistä oppimista

Vanajaveden opiston opiskelijamäärä oli 1592 vuonna 2019 ja 1700 vuonna 2020. valtionosuuteen oikeuttava opetustuntimäärä lisääntyi 725 tunnilla olen vuonna 2020 6 500.

Kirjasto - monipuolista hyvinvointia

Hyvinvoinnin edistämiseksi kirjaston rooli korostuu erityisesti lukutaidon ja harrastuksen, elinikäisen oppimisen, osallisuuden ja kohtaamisen sekä digitaalisen osaamisen ja osallisuuden tukemisessa. Kirjastopalvelujen vuosittaisista tapahtumista osa järjestetään yhteistyössä eri tahojen, kuten yhdistysten ja kunnan muiden toimijoiden kanssa. Kirjaston toiminnassa korostuu hyvinvoinnintu- keminen tasapuolisesti varallisuudesta riippumatta.

Pääkirjaston ja Tervakosken lähikirjaston lisäksi kirjastoauto tuo hyvinvointia haja-asutusalueiden asukkaille. Kirjastoauton lainauksista 65 % oli lasten, päiväkotien ja koulujen lainoja, mikä on suurempi kuin pääkirjastossa tai Tervakosken kirjastossa.

Kaikkien yksiköiden kokonaislainauksesta yhteensä lasten ja aikuisten lainojen osuus on lähes yhtä suuri. Kokonaislainaus oli vuonna 2022 yhteensä 247 395.

	2019	2020	2021	2022
kirjastokortin käyttäjien määrä	8324	7414	7063	6790
kirjastolainaukset/asukas	17,37	14,11	15,31	ei tied.
osallistujamäärä tapahtumissa	4222	922	818	2944
lastenkirjojen lainausmäärä	118342	102565	114251	115110
fyysiset kirjastokäynnit	117447	85066	91760	94230
toimintakulut/asukas	51,63	49,63	52,60	ei tied.
e-aineiston käyttö (e-kirjat, e-lehdet, e-äänikirjat)	12895	14301	18565	19813
kirjastoauton lainausmäärä	62 506		62555	61623

Kirjastoauton lainausmäärä on vaihdellut vuosittain 65 000 lainan molemmin puolin. Vuonna 2021 se oli 62 555 lainaa ja vuonna 2022 annettiin 61 623 lainaa. Omatoimikirjasto on toiminut Tervakoskella kevästä 2015 alkaen ja kokemukset ovat olleet enimmäkseen myönteisiä. Turengissa omatoimipalvelu otettiin käyttöön vuoden 2022 syyskuun alussa.

Kulttuuri

Janakkalan kulttuurikasvatussuunnitelma, Kulttuuripolku, kattaa esiopetuksen ja peruskoululaiset sekä varhaiskasvatuksen. Kulttuuripolku toteuttaa lapsen oikeutta taiteeseen ja kulttuuriin. Lapsen oikeuksien julistuksen mukaisesti jokaisella lapsella on oikeus kulttuurielämyksiin ja itseilmaisuun. Kulttuuripolusta jokainen janakkalalainen lapsi saa monipuolisen kattauksen taide- ja kulttuurikokemuksia. Vuosi vuodelta Kulttuuripolku kasvattaa lapsen kulttuurikompetenssia ja tukee Janakkalan kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteiden toteutumista. Kulttuuripolkua tuottaa Janakkalan kulttuuritoimi yhteistyössä Hämeenlinnan kaupungin Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXin kanssa. Rahoitus koostuu kunnan omarahoitusosuudesta ja Opetus- ja kulttuuriministeriön tuesta. Seudullisella lastenkulttuuriyhteistyöllä kehitämme lastenkulttuuria ja kulttuurikasvatusta yhdessä. Kulttuuripolun lisäksi seudullisen lastenkulttuurin piiriin kuuluu useita lapsiperheille ja nuorille suunnattuja tapahtumia vuosittain.

Kulttuuritoimi järjestää työpajoja ja tapahtumia kuntalaisille. Kaikille avoimia ja maksuttomia vuosittaisia tapahtumia ovat mm. Laurinmäen torpparimuseolla järjestettävät Kesänavaus (n.200-300 kävijää/vuosi) Taaran markkinat (n.500-700 kävijää/vuosi) Joulunavaus (n. 1000 kävijää/vuosi). Kulttuuritoimi on myös yhteistyökumppanina useissa tapahtumissa, kuten Turengin ja Tervakosken kylätapahtumat, Janakkalan Barokki ja Keltaisen talon konsertit. Teemme lisäksi tapahtumia ja elokuvanäytöksiä yhteistyössä Tervakosken KINO -työpajan kanssa kaikille ikäryhmille.

Laurinmäen museolle on tehty 2019 - 2020 Museoviraston tuella digitaalisten palvelujen kehittämistä, AR-hahmot ja eMuseo, joka opastaa myös etänä sekä museon kiinni ollessa. Museon tapahtumiin ja palveluihin sekä Keltaisen talon kahvilaan konsertteineen on panostettu ja markkinoitu ahkerasti. Kunnan järjestämät kulttuuritapahtumat ovat pääosin maksuttomia, lasten tapahtumista kaikki. Museovierailut ovat maksuttomia janakkalalaisille koulu- ja päiväkotiryhmille.

Museokävijöitä Laurinmäellä (pois lukien tapahtumat ja ryhmien retket)

Laurinmäki kesä	Aikuiset	Lapset	yh- teensä
2017	137	?	137
2018	209	76	285
2019	273	114	404
2020	505	233	738
2021	451	291	742
2022	490	209	699

Kulttuuritoimi tukee kulttuuriyhdistysten toimintaa ja kulttuurin harrastamista jakamalla avustuksia kulttuuriyhdistysten toimintaan 10 000 vuodessa. 2018 alkaen on pyritty lisäämään osallisuutta tapahtumien järjestämisessä jakamalla 5000 tapahtumatukea Janakkalassa järjestettävillä kulttuuritapahtumille. 2021 lisättiin kunnan verkkosivuille tapahtumien järjestämistä koskeva sivu viestinnän kanssa ja tapahtumien järjestämisessä on tarjottu myös mm. markkinointiapua.

Kulttuuritoimi tarjoaa ohjelmaa ikäihmisille vuosittain palvelutalokiertueiden muodossa sekä vanhusten viikolla ja vuosittain järjestetään kansallisen veteraanipäivän ja itsenäisyyspäivän ohjelmaa. Koronapandemian takia 2020 - 22 edellä mainitut on järjestetty poikkeusjärjestelyin ja veteraaneja muistettu postitse.

Kulttuurituottaja osallistuu alueelliseen Paras mahdollinen työryhmään, joka pyrkii kehittämään kulttuurihyvinvointia Kanta-Hämeessä. Janakkalan seuraavaan hyvinvointisuunnitelmaan on suunnitteilla sisällyttää myös kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Janakkalassa tehtiin 2022 valtuustoaloite Kaiku kortin käyttöön ottamisesta ja selvitystyö on käynnissä kunnan, HVA:n ja Kaikukeskuksen kesken.

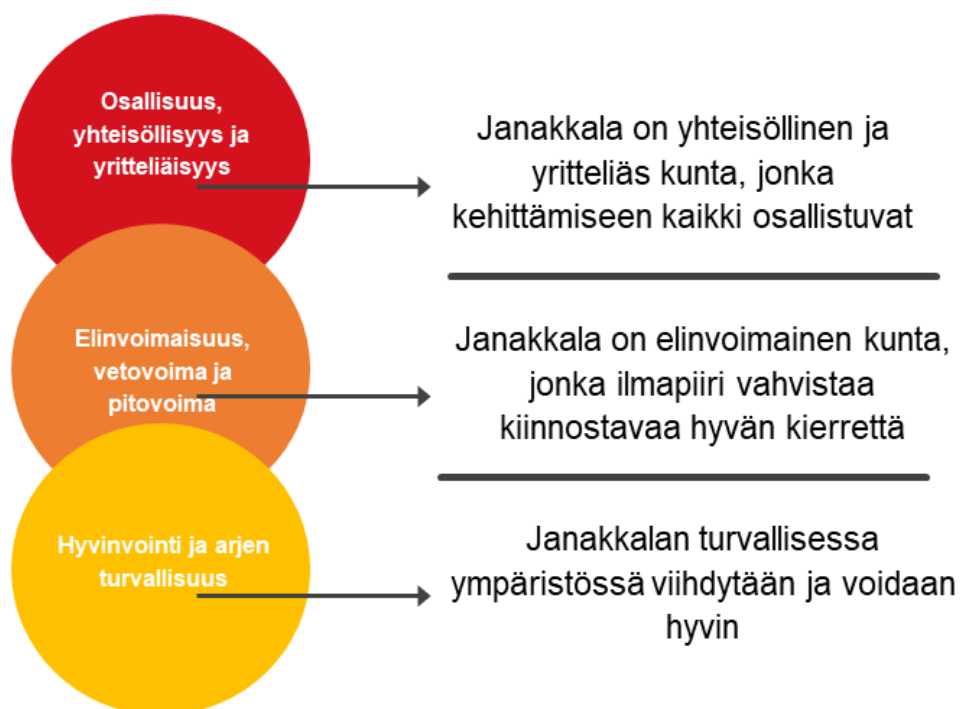
Ennaltaehkäisevä päihdetyö

Kunnassa on ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö. Seudullinen päihdeasennekysely tehdään vuosittain. Vastaava toimielin oli vuoteen 2023 asti sote -lautakunta. 2023 vuoden alusta ehkäisevän päihdetyön asioista vastaa sivistyslautakunta. Ehkäisevää päihdetyötä tekevät kaikki työntekijät kaikkien ikäryhmien palveluissa. Janakkalassa on luotu yhdessä A- klinikan kanssa toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön kaikkiin kunnan palveluihin. PAKKA- työ jatkuu kunnan omana toimintana yhteistyössä yritysten sekä asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa. Mahdollisista lupalausunnoista aluehallintoviranomaiselle lausuu ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö yhdessä hyte-työryhmän kanssa.

HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021-2025

3. STRATEGIAN PAINOPISTEET

Janakkalan kunnan strategian kolme pääteemaa:

Kuntalaisten hyvinvointi, hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus näkyvät monessa kohtaa kunnan strategiaa. Osallisuuden, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kehittämisessä yhtenä välineenä käytetään hyvinvointisuunnitelmaa ja mittarina hyvinvointikertomusta.

4. HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA SUUNNITELMAT

- [Janakkalan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma](#)
- [Janakkalan kunnan esiopetussuunnitelma 1.8.2022](#)
- [Janakkalan perusopetuksen opetussuunnitelma](#)
- [Säännöllisen koulunkäynnin tukeminen](#)
- [Janakkalan lukion opetussuunnitelma](#)
- [Janakkalan kunnan strategia vuoteen 2025](#)
- Janakkalan kunnan työllisyysohjelma 2023-2024
- Janakkalan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma vuosille 2022-2025
- [Janakkalan kunnan kaavoitusohjelma 2022-2025](#)
- [Janakkalan osallisuusohjelma](#)
- Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021 - 2024*
- Ketterimmät Hämeenlinnan seudun työllisyysohjelma 2017 - 2025
- Työkykyjohtamisen suunnitelma 2023-2025
- UNICEF Lapsiystävällinen kunta-projekti 2020-2023
- Lapsikeskeisen palvelumuotoilun pilotti Pelastakaa lapset ry:n, UNICEF:n ja Janakkalan kunnan kesken vuonna 2022
- Lähde liikkeelle -hanke 2022-2023 (Nuorisopalvelut ja työllisyyspalvelut)
- Maankäytön lupahakuprosessin sähköistäminen ja saavutettavuuden parantaminen 2022-2024
- YHDESSÄ-hanke 2022-2023
- Kuntien energiatehokkuus sopimus 2017-2025
- [Varhaiskasvatuksen kulttuuripolku 2022-2023](#)
- [Alakoulujen kulttuuripolku 2022-2023](#)
- [Yläkoulujen kulttuuripolku 2022-2023](#)

5. HYVINVOINTISUUNNITELMA

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden asettelussa on huomioitu Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelman tavoitteet ja Janakkalan kunnan strategia 2022-2025.

Janakkalan kunnan visiona on olla turvallisen ilmapiirin kasvukunta, jossa rakennamme hyvinvointia maaseutu- ja kaupunkielämän elementeistä.

Tavoitteet vuosille 2022-2025

1. Osallisuus

Tavoite

Kuntalaiset kokevat vahvaa osallisuutta omassa elämässään, yhteisöissä ja elinympäristöissä. Palveluja ja elinympäristöjä kehitetään yhdessä heidän kanssaan.

Toimenpiteet

- Osallisuusohjelman päivittäminen sisällyttäen siihen lasten ja nuorten osallisuusmalli
- Lapsiystävällinen kunta- mallin toimenpiteiden toteuttaminen
- Nuorten vuosittainen osallisuusraha
- Kulttuuritoimintaa ja kulttuurin harrastamista tuetaan jakamalla kulttuuriyhdistyksille toiminta-avustusta. Kulttuuritapahtumien järjestämistä tuetaan jakamalla tapahtumatukea.
- Etsitään uusia mahdollisuuksia tukea kulttuurin harrastamista ja tapahtumien järjestämistä mm. tilaratkaisujen ja uusien yhteistyömallien sekä avustusmahdollisuuksien kautta.
- 2023 käynnistyy kumppanuuspöytätyöskentely monitaiteellisen lastenkulttuuriteoksen valmistamisesta, jossa kehitetään uutta yhteistyömallia ja tuodaan esiin kulttuurin harrastusmahdollisuuksia Janakkalassa.
- Janakkalan kulttuurikasvatussuunnitelmaa, kulttuuripolkua kehitetään yhteistyössä Hämeenlinnan lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX:in, lähikuntien Hattula ja Riihimäki, sekä paikallisten taidelaitosten ja taiteilijoiden kanssa.
- Janakkalan museoiden ja museoalueiden toimintaa ja hoitoa tehdään ja kehitetään yhdessä paikallisten yhdistysten kanssa.
- Hämeenlinnan kaupungin museo käynnistää Adoptoi monumentti hankkeen Kanta-Hämeessä 2023 ja hankkeeseen etsitään sopivia muinaisjäänköhteitä tai rakennuksia myös Janakkalasta.
- Talousarvioon tuodaan uusi kuntalaisten hyvinvointia lisäävää yhdistystoimintaa tukeva yhdistysavustus ja luodaan kriteerit avustuksen jakamiseen

Resurssit

- Ajankäytöllinen resurssi huomiotava (esimerkiksi aikaa valmistelussa kuulemiselle).
- Tilat kokoontumiselle.
- Kulttuuritoimen avustusmäärärahat, kunnan omarahoitusosuus mahdollisin korotuksin seudulliseen lastenkulttuuriyhteistyöhön.
- Yleishyödyllisten Janakkalassa toimivien yhdistysten avustukset huomioidaan talousarviossa.

Mittarit

- Kuntalaiskysely
- Kanta-Hämeen yhdistyskysely
- Kulttuuritapahtumien määrä, kulttuurikasvatukseen osallistuneet lapset ja nuoret, kulttuuripolun kyselyn tulokset
- Indikaattoritieto [Liite 1 - osallisuustavoitteen indikaattorit.docx](#)

2. Yhdenvertaisuus

Tavoite

Kuntalaisilla on monipuoliset mahdollisuudet huolehtia hyvinvoinnistaan ja saada tähän myös tukea. Yhä useamman janakkalalaisen työ- ja toimintakyky paranee.

Toimenpiteet

- Varhaiskasvatuksessa laaditaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat päiväkoteihin, perhepäivähoitoon ja avoimeen varhaiskasvatukseen.
- Perusopetuksen ja lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat päivitetään.
- Kunnan tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman valmistaminen
- Kunta tarjoaa matalan kynnyksen liikuntapaikkoja ja -ryhmiä eri kohderyhmille
- Eri kieliryhmien huomioiminen esimerkiksi vieraskielistä materiaalia tuottamalla
- Jokaisella on oikeus kulttuuriin ja taiteeseen osana hyvää elämää. Järjestetään kaikille avoimia ja maksuttomia, matalan kynnyksen kulttuuritapahtumia kaikille kuntalaisille. Palveluyksiköiden asukkaat huomioidaan viemällä kulttuuria heidän luokseen. Lapsen oikeuksien julistuksen mukaisesti jokaisella lapsella on oikeus kulttuurielämyksiin ja itseilmaisuun. Janakkalan kulttuurikasvatussuunnitelma, Kulttuuripolku, kattaa esiopetuksen ja peruskoululaiset sekä varhaiskasvatuksen.
- Valmistellaan Kaikukortin käyttöönottoa HVA:n ja Kaikukeskuksen päätösten mukaisesti. Kaikukortilla tarjotaan maksuton sisäänpääsy kunnan museoille ja maksulisiin kulttuuritapahtumiin. HVA on pääasiallinen kortin jakajataho, tutkitaan mahdollisuutta jakaa kortteja lisäksi kunnan järjestämien työllisyyspalvelujen ja etsivän nuorisotyön toimesta.
- Kunnan merkittävässä rakennushankkeissa toteutetaan taidetta osana kokonaisuutta. Prosenttiperiaate rakennushankkeissa tarkoittaa, että noin yksi prosentti budjetista käytetään taiteeseen. (Kunnanhallitus 11.10.2021 394). Julkisen taiteen teoksista muodostuu yhteisiä maamerkkejä, joihin liitetään tunteita, muistoja ja merkityksiä. Julkinen taide on saavutettavaa, koska se on kenen tahansa koettava ilman pääsymaksuja ja aukioloaikoja. Taide onkin aina osoitus arvostuksesta yhteistä ympäristöä ja sen kokijaa kohtaan. Julkisen taiteen hankinnoissa osallistetaan käyttäjien edustajia.

Resurssit

- Toimenpiteiden toteuttaminen ei aiheuta lisähenkilöstöresurssin tarvetta.
- Suunnitelmien jalkauttaminen edellyttää henkilöstön kouluttamista aiheeseen.
- Riittävät määrärahat monipuolisen kulttuuritapahtumien ja kulttuurikasvatuksen tarjoamiseksi.
- Kulttuuritoimi tarjoaa maksuttomia kohteita Kaikukortin käyttäjille
- Kunnan merkittävässä rakennushankkeissa varataan noin yksi prosentti taiteelle, julkisen taiteen asiantuntijapalvelut hankintaprosesseissa

Mittarit

- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat laadittu ja päivitetty syksyn 2023 aikana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta

- Matalan kynnyksen tapahtumien määrä ja kävijät
- Kaikukortilla kulttuuripalveluja käyttäneet
- Julkisen taiteen hankinnat
- Indikaattoritieto [Liite 2 - yhdenvertaisuustavoitteen indikaattorit.docx](#)

3. Hyvinvointityö ja -johtaminen

Tavoite

Kehitämme ja edistämme hyvinvoinnin edellytyksiä, terveyttä ja turvallisuutta. Johdamme ja suunnittelemme toimintaa tiedolla.

Toimenpiteet

- Ennakkovaikutusten arviointien käyttöönotto
- Kunta luo yleiset edellytykset liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa. Liikuntapalvelut kannustamaan kuntalaisia omatoimiseen liikuntaan sekä liikunnalliseen elämäntapaan yhteistyössä eri toimialojen kesken.
- Edistetään kestävästä liikkumista ja ihmisten hyvinvointia kevyen liikenteen väyliä suunnittelemalla ja toteuttamalla vaikutusarvioinnin perusteella. Työskennellään matkaketjujen parantamiseksi.
- Ilmastotiekartan laatiminen
- Kestävän kehityksen ohjelman toimenpiteet
- Luonnonympäristöjen vaaliminen:
 - metsänhoitosuunnitelman päivittäminen siten, että se huomioi kunnan teettämät luontoselvitykset sekä METSO-inventoinnit.
 - kaavoituksessa vaalitaan rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä niin ettei niihin liittyviä erityisiä arvoja hävitetä. Uusia alueita kaavoitettaessa huomioidaan, että kaavoitettavalla alueella tai sen lähiympäristössä on riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita
- Ehkäisevän päihdetyön ja turvallisuuden kunnallisen mallin luominen ja käyttöönotto
- Lapsiystävällisen kunnan toimenpiteet
- Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista
- Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen
- Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Resurssit

- Koulu- ja voimavaravalmentaja
- Hanketyöntekijät varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä lukiossa

Mittarit

- Kouluterveyskysely, hankkeiden alku- ja loppukartoitukset eri kohderyhmille
- Ennakkovaikutusten arviointien määrä
- Yrityskyselyt
- Metsänhoitosuunnitelman valmistuminen
- Ehkäisevän päihdetyön ja turvallisuuden mallin valmistuminen
- Lapsiystävällinen kunta -työn jatko
- Hyvinvointikysely kuntalaisille
- Indikaattoritieto [Liite 3 - hyvinvointityö ja -johtaminen - tavoitteen indikaattorit.docx](#)

4. Elinvoimaisuus

Tavoite

Janakkala on elinvoimainen kunta, jonka ilmapiiri vahvistaa kiinnostavaa hyvän kierrettä.

Toimenpiteet

- Kestävä talouspolitiikka, joka mahdollistaa hyvinvoinnin edistämistä jo olemassa olevia tiloja ja resursseja hyväksikäyttäen.
- Tietoon perustuva elinvoimaohjelma, joka asiantuntevasti ja monialaisesti luo edellytyksiä elinkeinoille, tukee hyvinvointialan elinkeinotoimintaa ja matkailumahdollisuuksia.
- Yritysvaikutusten arvioinnin käyttöönotto
- Yrittäjien ja kunnan yhteistyö tapaamisten ja aktiivisten yhteydenottojen kautta
- Osallistava budjetointi: keskustelu, kuuntelu, kohdistus
- Järjestetään vuosittain kunnan ja paikallisten yhdistysten sekä yritysten kanssa yhteistyössä Laurinmäen torpparimuseolla Kesänavaus, Taaran markkinat, Joulunavaus sekä Turengin ja Tervakosken kylätapahtumat
- Lisätään talousarvioon tapahtumatuki valittaville festareille/tapahtumille

Resurssit

- Talousarviossa resursseja osallistuvalla budjetoinnilla
- Aikaresurssia vaikutusten arviointiin päätöksenteossa
- Riittävät määrärahat kulttuuritapahtumien tuottamiseen
- Mahdollinen tuotantotukimalli

Mittarit

- Yrityskyselyt ja yritysbarometri
- Yritysvaikutusten arviointien käyttäminen toimialoilla
- Talousarvion toteutuminen
- Kulttuuritapahtumien määrä ja kävijät
- Indikaattoritieto [Liite 4 - elinvoimaisuustavoitteen indikaattorit.docx](#)

6. SUUNNITELMAN KÄSITTELY

Suunnitelman laatijat

Kertomusosa kirjoitettiin eri toimialojen viranhaltijoiden yhteistyössä hyvinvointiryhmän ohjauksessa vuoden 2021 aikana. Kertomusosan kirjoittivat omien vastualueidensa osalta liikuntapäällikkö Inkeri Jortikka, sote kehittämispäällikkö Sini Kelo, nuorisopalvelupäällikkö Sanna Laine, vs. sivistystoimen kehittämispäällikkö Minna Maijala, teknisen toimen kehittämispäällikkö Kari Nostaja, varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja Riitta Ranta, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Maarit Sihvonen, viestintäpäällikkö Leena Joutsenniemi, perhekeskuksen toiminnanjohtaja Jaana Hymmi, kulttuurituottaja Anna-Milla Vainio sekä kirjastotoimenjohtaja Matti Karvinen. Valtuusto hyväksyi kertomusosan helmikuussa 2022.

Kuntastrategian valmistuttua kertomusosan indikaattorit päivitettiin vuoden alussa 2023 ja valmisteltiin indikaattoreiden pohjalta hyvinvointisuunnitelma. Tähän työhön osallistuivat hyte- työryhmän jäsenet liikuntapäällikkö Inkeri Jortikka, teknisen toimen kehittämispäällikkö Kari Nostaja, sivistystoimen kehittämispäällikkö Elina Taipalus, varhaiskasvatusjohtaja Riitta Ranta, nuorisopalvelupäällikkö Sanna Laine, viestintäsuunnittelija Heidi Lampisjärvi, kirjastotoimenjohtaja Matti Karvonen, kulttuurituottaja Anna-Milla Vainio ja hyte- vastaava Minna Maijala. Hyte- ryhmä kuuli asiantuntijoita myös taloudesta ja elinvoimasta. Hyte- työryhmän toimintaa ohjasi kunnan johtavista viranhaltijoista koostuva INNO.

Päivitetty kertomusosa ja suunnitelmaosa muodostavat laajan hyvinvointikertomuksen. Laaja hyvinvointikertomus lähtee kuulemiskierrokselle järjestöille ja lautakuntiin ja päätöksentekoon kesän ja syksyn 2023 aikana.

Liite 1

OSALLISUUSTAVOITTEEN INDIKAATTORIT

1. Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja (HYTE-K)
2. Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen (HYTE-K)
3. Lasten ja nuorten osallisuuden laadullinen itsearviointi
4. Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (T)
5. Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (T) (VÄH-A)
6. Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) (T) (VÄH-A)
7. Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) (T) (VÄH-A)
8. Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, % (P) (VÄH-K)

Liite 2:**YHDENVERTAISUUSTAVOITTEEN INDIKAATTORIT**

1. Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille (HYTE-K)
2. Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä (HYTE-K)

Liite 3

Hyvinvointityö ja -johtaminen - tavoitteen indikaattorit

1. Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista (HYTE-K)
2. Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen (HYTE-K)
3. Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista (HYTE-K)
4. Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä (HYTE-K)
5. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa (HYTE-K)
6. Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin (HYTE-K)
7. Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä (HYTE-K)
8. Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus tehdään peruskoulussa kolmen vuoden välein, % kunnan kouluista (HYTE-K)
9. Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus (HYTE-K)
10. Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa (HYTE-K)
11. Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit (HYTE-K)
12. Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuosittelusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä (HYTE-K)
13. Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T), (VÄH-A), HYTE-KE
14. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (HYT)
15. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (HYTE-K)

16. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
17. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä
18. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (P), (VÄH-A), (VÄH-K), HYTE-K
19. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (T), (VÄH-A) (VÄH-K)
20. Kouluinnostus, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (T)
21. Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista (P), (VÄH-A), (VÄH-K)
22. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä (P)
23. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (T), (VÄH-K)
24. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T), (VÄH-K)
25. Pitää koulunkäynnistä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (T)
26. Pitää koulunkäynnistä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (T)
27. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiaasta (vuosi 2018 ennakkotieto) (T)
28. Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL) (T)
29. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (T)
30. Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVEI-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (T)
31. Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVEI-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (T)
32. Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-) (T)
33. Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-) (T)

34. Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista(T)
35. Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T) (VÄH-A) VÄH-K
36. Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) (T) (VÄH-K)
37. Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) (T)
38. Pitää opiskelusta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T)
39. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (T) (VÄH-K) (HYTE-K)
40. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (P)
41. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (T) (VÄH-K)
42. Rikoksista syylliseksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (T)
43. Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-) (T) (VÄH-A) (VÄH-K)
44. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto) (P)
45. Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (P)
46. Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 18 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto) (T)
47. Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-) (T)
48. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (P)
49. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P) (HYTE-K)
50. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä (T)

51. Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttäneitä (vuosi 2018 ennakkotieto) (T)
52. Vapaa-aajan liikuntaa harrastamattomien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat (T)
53. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (T)
54. Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (-2018) (P)
55. Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (T) (VÄH-K)
56. Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä (T)
57. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto) (T) (VÄH-A) HYTE-A
58. 70+ uimahallikäynnit Tervakosken uimahalli (L)
59. Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta (P), (VÄH-K)
60. Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1 000 asukasta (T) VÄH-K
61. Kunnossa pidettävät kadut (km) (L)
62. Kunnossapidettävät kevyen liikenteen väylät (km) (L)
63. Kunnan puistometsät (ha) (L)
64. Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta (P)
65. Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttäneitä (vuosi 2018 ennakkotieto) (T)
66. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta (T)
67. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta (T)
68. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta (vuosi 2018 ennakkotieto) (T)
69. Ikääntyneiden tehostettu palveluasuminen, 75 vuotta täyttäneiden hoitopäivät (T)

70. Kehitysvammaisten tuetun ja ohjatun asumisen asiakkaat 31.12. / 100 000 asukasta (T)
71. Diabetes perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuiista käyntisyistä (T)
72. Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä (T), (VÄH-K)
73. Liikuntapaikkoja kpl (M)
74. Digitaalisten liikuntavideoiden katselukerrat (L)
75. Uimahallin kävijämäärä (L)
76. Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-) (T) (VÄH-A) (VÄH-K)
77. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto) (P)
78. Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (P)
79. Mielen terveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 18 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto) (T)
80. Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-) (T)
81. Mielen terveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (p)
82. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P) (HYTE-K)
83. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä (T)
84. Aikuisten mielen terveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttäneitä (vuosi 2018 ennakkotieto) (T)
85. Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat (T)
86. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (T)
87. Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (-2018) (P)

88. Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (T) (VÄH-K)
89. Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

Liite 4**Elinvoimaisuustavoitteen indikaattorit**

1. Verotulot, euroa / asukas (P)
2. Väestö 31.12. (P)
3. Huoltosuhde, demografinen (P)
4. Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (T) (VÄH-A)
5. Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta (P)
6. Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) (T) (VÄH-A)
7. Lapsiperheet, % perheistä (P)
8. Koulutustasomittain (P)
9. Syntyneiden enemmitys (P)
10. Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä (T)
11. Vastaanotetut pakolaiset / 100 000 asukasta (T)
12. Tulomuuttajat, lkm (T)
13. Kunnan yleinen pienituloisuusaste (P)
14. Lasten pienituloisuusaste (P)
15. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P)
16. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (HYTE-K)
17. Työttömät, % työvoimasta (T)
18. Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot (P)
19. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P)
20. Työlliset, % väestöstä (vuosi 2019 ennakkotieto) (P)

21. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (T), (VÄH-K), (HYTE-K)
22. Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (T), (VÄH-K)
23. Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014) (P)
24. Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (P)
25. Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (T), (VÄH-K)
26. Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (P)
27. Tuettu peltoala (L)
28. Energia ja vesi € / R-m³ / v (L)